

ERDŐS LÁSZLÓ

A KÍNAI CSÁSZÁR ELEFÁNTJA

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/deed.hu>

TARTALOM

A KÍNAI CSÁSZÁR ELEFÁNTJA

A KIS KIKUJU FIÚ

BIRI

AUGUSZTUS NULLADIKÁN, JULIKÁÉKNÁL

A SZÜNIDŐ ELSŐ NAPJA

A KÍNAI CSÁSZÁR ELEFÁNTJA

Kínában van egy kis város, úgy nevezik: Lai-Hai. A város lakosai reggelenként gyakran találkoztak egy rosszkedvű, udvariatlan elefánttal, aki mindig az utca kellős közepén sétált és nem fogadta senkinek a köszöntését.

- Milyen kevély! - mondták az emberek.

- Csak tudnánk, miért? - mondták mások. - Nincs barátja, senki sem szereti, nem visel tisztséget és nem is dolgozik.

- Nem dolgozik? - szörnyedtek el a tájékozatlanok. - Akkor miből él?

- Kijár az erdőn túlra, a nagy láphoz és lelegeli a vad bambusznád fiatal hajtásait - felelték az úttörők, akik mindenről tudtak, ami Lai-Hai városában történt.

A felnőttek csóválták a fejüket és aztán már nem is köszöntek az öreg elefántnak.

Lai-Hai városában pezsgett az élet. Mióta elkergették a mandarinokat meg az uzsorásokat és az emberek maguknak dolgoztak, csodálatos események történtek. A város szélén szövőgyár épült és a kék és piros madarakkal díszített pompás selymek Sanghajig vitték az eddig ismeretlen városka hírét. Kijavították az öntözőcsatornákat és a parasztok roppant termést takarítottak be a földekről. Az úttörők pedig olyan jól tanultak, hogy két új cukrászdát is kellett nyitni a városban, hogy a szülőknek legyen hol édes rizslepénnyel megvendégelni az éltanulókat.

Volt hát munka rengeteg, de kevés volt a munkáskéz és Lai-Hai lakosainak nagy szükségük lett volna az öreg elefánt segítségére. A Tanács külön írásban kérte fel, vegyen részt a vasgyűjtésben, jó állással kínálták a fakitermelésnél, de az öreg nem is válaszolt nekik. Csak járta tovább magános útjait: reggel kiment a nagy láphoz és lelegelte a vad bambusznád fiatal hajtásait, délben megfürdött a Lu folyóban, délután pedig hevert az erdő szélén, a gesztenyefák árnyékában és onnan leste, hogyan játszanak az úttörők a virágban gazdag réten.

Akkor aztán kiírták a szégyentáblára és békében hagyták. Hét tartományban terjedt el a híre, mint Kína legrosszabb elefántjának.

- Javíthatatlan - mormogták az asszonyok.

Csak az úttörők mondták a szüleiknek, hogy talán nem is olyan gonosz az az öreg elefánt.

- Nekem kihozta a tóból a labdámat - mondta az egyik gyerek.

- Mikor nem játszhattam a pajtásokkal, mert kistestvéremre kellett vigyáznom, kijött az erdőből és ringatta helyettem a bölcst - tette hozzá a másik.

De a felnőttek csak csóválták a fejüket és szidták tovább az elefántot.

Egyszer aztán megérkezett a fővárosból Li, a százéves öreg mesemondó. Lai-Hai lakói díszmenetben kísérték végig a városon. Az elefánt éppen szembejött a menettel. Li megállt, feltolta az orrán hatalmas pápaszemét és kíváncsian közeledett az elefánthoz. Az is csodálkozva nézte Lit. Mikor egészen közel értek, sokáig pislogtak egymásra, s közben mind a ketten azon gondolkodtak, honnan ismerik egymást. Végül Li örömmel felkiáltott:

- Szultán Kán! Öreg barátom!

Ebben a pillanatban Szultán Kán is felismerte Lit, de csak fűjt egyet az ormányával, aztán megvetően hátat fordított és farkát csóválva, tüntető lassúsággal elsétált.

- Látjátok milyen? - kiáltották mérgesen az emberek. - Kína legkiálthatatlanabb elefántja!

- Nincs ezen mit csodálkozni - mondta az öreg mesemondó - ez az elefánt, barátaim, maga Szultán Kán, a híres tigrisvadász, a kínai császár kedvenc elefántja. A Császár udvarában aranyjászolból evett, aranyvederből ivott és mikor még én voltam a császár legkisebb szolgája, esténként nekem kellett szálanként összegyűjtött, legillatosabb füvekből megvetnem az ágát.

Az emberek egymásra néztek és azt mondták, hogy most már értenek mindent. Aztán elmentek a Tanácsház előtti térre, ahol Li arról mesélt a gyerekeknek, milyen jó volt a császár házában a gazdagoknak és milyen kimondhatatlanul rossz a szegényeknek.

Eközben Szultán Kán, az öreg tigris vadász, aki valamikor aranyjászolból evett, aranyvödörből ivott és szálanként szedett illatos füvekből ágyazott nyoszolyán aludt, szomorú szívvel ballagott vissza a láphoz. Behúzódott a közepébe s oly mélyre merült a víz alá, hogy csak az ormánya hegye látszott ki. Még a szemét, a fülét is a víz alá dugta, hogy ne lásson és ne halljon semmit az új világból, ahol az emberek azt akarják, hogy dolgozzék és ahol olyan hitvány szolgál, mint Li, büntetlenül kedves, öreg barátjának szólíthatja.

*

A gyerekek este sokáig beszélgettek Szultán Kánról, míg végül határozatot hoztak arról, hogy nem maradt egy barátja sem Lai-Hai városában.

A gyerekek azonban tévedtek. Egy barátja mégiscsak maradt, méghozzá nem is akármilyen! Csi Per-ke volt, az úttörők vezetője. Csi Per-ke tudott a fiúk között a leggyorsabban futni, ő mászott a legmagasabbra a fákon, ő gyűjtötte a legtöbb vasat és ő érdemelte ki ötös bizonyítványával a legtöbbször az ajándék süteményt. Egy szó mint száz: jelentős személy volt Lai-Hai városában. Csi Per-ke elhatározta, hogy nem hagyja annyiban Szultán Kán dolgát. Márpedig ő keresztül is szokta vinni azt, amit elhatározott.

Másnap tehát jókor reggel felkelt, hogy Szultán Kánt még otthon találja, és elment hozzá látogatóba. Az öreg elefánt nagyon megörült a fiúnak. Szó, ami szó, őt is bántotta a magányosság, csak sokkal büszkébb volt annál hogy akár magának is bevallja. Este későn aludt el, reggel fejfájással ébredt, ilyenkor még jobban egyedül érezte magát, mint máskor. Barátságos trombitálással fogadta Csi Per-két, de azért a vendégnek meg kellett várnia, míg elvégezte reggeli munkáját. A falu szélén lakott egy özvegyasszony fészerében és fizetésül, mielőtt a lápokra ment, elvégezte a beteg öregasszony helyett a nehezebb munkát. Most is összesöpörte az udvart, vizet húzott, fát vágott, sőt, mert az öregasszony megint gyengélkedett, szedett neki egy csokor virágot is, de ezt már udvariasságból tette, nem kötelességből. Különben, ezt a reggeli munkát is úgy végezte, hogy meg ne lássák Lai-Hai lakosai.

Dolga végeztével aztán az öreg elefánt Csi Per-ke elé állt és várta, mi következik. Csi Per-ke pedig, ki eddig, hogy ne töltse hiába az idejét, zöldborsót fejtett az özvegy részére - felállt, rendbehozta ruháját, meghajolt és udvariasan elmondotta, hogy ő most mint népnevelő jött Szultán Kánhoz és szeretne vele egyről-másról beszélgetni. Szultán Kán, ahogy azt a császár udvarában tanulta, jobbtérdét meghajlítva, ormányát félkörben felemelve, viszonzta az üdvözlést. Erre aztán Csi Per-ke is újból meghajolt.

A kölcsönös udvariaskodás után letelepedtek egy fatörzsre és Csi Per-ke elővette a könyvét, melyet azért hozott magával, hogy történeteket olvasson fel az öreg elefántnak arról, milyen gonosz ember is volt a császár.

Az első történet a hős Li Pei-vu-ról szólt, aki a császár parancsára tízezer kilométert utazott, hogy elhozza számára a világszép Cseng hercegnőt és akinek a császár jutalmul mindkét szemét kiszúratta.

A második történet a koldusasszonyról szólt, akinek utolsó garasát elraboltatta a császár.

Az öreg elefánt barátságos mosollyal hallgatta az érdekes történeteket, de közben arra gondolt, hogy ő jobban ismeri a császárt, mint Csi Per-ke, mert ő a császár udvarában lakott, arany jászolból evett, arany vödörből ivott és szálszerűen szedett illatos szénából készült nyoszolyán aludt.

Mikor azonban Csi Per-ke a harmadik történetet olvasta fel, amely Hu Hu-ról, a császár hűséges udvari bolondjáról szólt, aki harminc évi hűséges szolgálat után egyszer elfelejtette kedves egészségére kívánni a császárnak a tüsszentést s ezért tüzes verembe vetették, Szultán Kán hátán is végigfutott a hideg.

A bohócot ő is ismerte jól és eszébe jutott az is, hogy utolsó vadászútján megbotlott és a nagyhatalmú császár, aki a hátán utazott, egyensúlyát veszítve a palankin oldalába ütötte fejét. És bár ez volt az első botlás, amit hosszú szolgálata alatt elkövetett, az udvaroncok máris azt suttogták, hogy a császár Szultán Kánt száz korbácsütésre ítélte. Mi volt igaz a suttogásból, mi nem, azt nem lehessen tudni, mert másnap a nép elkergette a nagyhatalmú császárt, de Szultán Kán ezekre az emlékekre még most is kényelmetlenül emelgette a lábát és iparkodott nem nézni Csi Per-ke szemébe. Nem is hallgatta tovább a meséket, hanem elég udvariatlanul elköszönt, avval indokolva hirtelen távozását, hogy elkésik a reggelijéről.

Csi Per-ke fejét vakarva nézett utána és csak annyit tudott mondani: - Áhá!

Sokáig azonban nem időzhetett, mert az úttörőkre még nagy feladat várt ezen a napon. Arról volt szó ugyanis, hogy a városban nem volt megfelelő úttörőház és a felnőttek elhatározták, hogy rohammunkában építenek egyet az elűzött földesúr szép nagy telkén. A földesúr, mielőtt elmenekült, fölgújtotta a házát és kivágatta a pálmafákat. Az elszenesedett gerendák szanaszét hevertek a jövőre építkezés helyén és a gyerekek úgy döntöttek, hogy meglepik a szüleiket: a legnagyobb titokban és egyedül ők fogják eltakarítani a romokat. A rohammunkát erre a napra tűzték ki és ezt kellett még Csi Per-ke-nek megszerveznie.

Közben az öreg elefánt gondolataiba mélyedve lépegetett a nagy bambusznád lápok felé.

- Ördög érti ezeket a nyughatatlan embereket - elégedetlenkedett magában.

Amikor még a császár udvarában, a fővárosban élt, reggeli sétáin soha nem került zavarba. Húsz éven át rőtta ugyanazt az utat és húsz éven át nem változott soha, nem épült rajta semmi. Ebben a kis fészekben az emberek mindig valami újat találtak ki. Szultán Kán nem tudhatta, hogy arra jár-e, amerre akar. Ma reggel is, mindjárt az út elején, egy parkon kellett keresztülmennie, amit még soha nem látott és azt hitte, eltévedt. Már vissza is akart fordulni, mikor a parkon túl észrevett egy ismerős pagodát és ebből megértette, hogy mégiscsak jó helyen jár. A parkot bizonyosan az éjszaka telepítették az üres telek helyére.

- De ha ez így megy sokáig, egy szép reggel majd nem fogom megtalálni a láphoz vezető utat, vagy este nem találok haza...!

A városon túl, a patak partján megint talált valami morognivalót. Itt azelőtt egy rozoga fahíd vezetett keresztül és az öreg elefánt attól tartva, hogy leszakad alatta, mindig a vizen gázolt keresztül. Ezek a nyughatatlanok most lebontották az öreg fahidat s kőbőlvalót építettek a helyére. A híd elefántot, traktort, mindent elbirt könnyűszerrel.

- Milyen kellemes volt eddig a patakon keresztülmenni! - kesergett az öreg. - A patak vize menet kellemesen hűsítette lábamat, jövet pedig lemosta róla alap iszapját. Most pedig az emberek ideépítették ezt a vacakot és ezentúl lusta leszek ahhoz, hogy a patakon menjek keresztül, mikor hídon is mehetek.

Úgy is történt. A patak helyett a hídon ment keresztül és aztán olyan nagyon hiányzott neki a patakvíz kellemes hűvössége, hogy még!

Mikor az erdőhöz ért, rövid fenyegető trombitajeleket adott ormányán keresztül. Így szokta ezt még vadász korában. Erre a hasonlíthatatlan trombitajelre a tigrisek behúzott farokkal sompolyogtak a legvadonabb sűrűségbe és halkán suttozták egymásnak: »Vigyázat! Szultán Kán!« Melyik tigris nem rettegte Szultán Kán hatalmát? Ó, de szép volt! Sajnos, az emberek azóta - legalább is ebből az erdőből - kiirtották a tigrist és az elefánt harsonájára csak az álmából felzavart páva rekedt kiáltása válaszolt.

Ilyen gondok és bajok között ért el a vad láphoz és kezdett reggelizni. De táplálkozás közben is folyton morgott és elégedetlenkedett. Már nagyon unta az örökös nyers kosztot.

- Istenem, csak egyszer életemben ehetnék még tejbenfőtt sárgarépat! Hogy tudták azt a császár szakácsai készíteni!

Az emberek azonban azt kívánták tőle, hogyha főtt ételt akar enni, dolgozzon meg érte és ő inkább vállalta az örökös bambusznádat, mint ezt a szégyent. Így illik ez egy császári tigris-vadászhoz!

Aztán sok morgás és elégedetlenség között, de egész kellemesen eltelt a délelőtt. Ebéd után megfürdött a Lu folyóban és elindult kedves helyére, az erdőbe. Már előre izgult, hogy ma a két úttörő futballcsapat közül melyik fog győzni.

Az erdő szélére érve oly hirtelen állt meg, hogy a lába is megbicsaklott. Az úttörők valami egészen különös játékkal szórakoztak ezúttal.

Nem a szokott helyükön tanyáztak a réten, hanem az egykori földbirtokos telkén, amely tele volt elszenesedett gerendákkal és korhadt fatörzsekkel. Egyesek téglát raktak talicskába, mások nagy erőfeszítéssel tölték a megrakott talicskát az erdő szélére és ott terhüket a földre borítva szaladtak vissza a rakodókhoz. Voltak, akik a téglákat egyenként vagy párosával, kézben hordták a fák alá. A tíz legerősebb úttörő pedig egy kidőlt fatörzset próbált hasztalanul az erdő szélére gördíteni.

Éppen olyan volt a gyermekek játéka, mint amikor a felnőttek dolgoznak. Szultán Kán fejét félrehajtva sokáig gondolkozott. Aztán halkán, hogy észre ne vegyék, az erdő sűrűjében a tetthelyre lopózkodott. Nemsokára már a gyermekek beszédét is értette:

- Gyorsabban, fiúk, gyorsabban - lármázott Csi Per-ke a közepről. - Soha nem leszünk készen.

Az egyik kisgyerek éppen az elefánt előtt borította ki talicskáját a földre. Mielőtt újból munkához látott volna nagyot sóhajtott és fáradtan egyengette a derekát. A kis Su, akit néha a vállán szokott lovagoltatni, sírva szaladt Csi Per-kéhez:

- Szálka ment az ujjamba. Fáj!

Szóval a munka sokkal nehezebbnek bizonyult, mint a gyermekek gondolták és bármilyen erős akarattal dolgoztak is, nem haladtak előre. Mindenki attól félt, jönnek a felnőttek a mezőre és kútba esik a meglepetés.

Csi Per-ke elkeseredetten kiáltott fel:

- Oh, ha ennek a Szultán Kánnak csak egy kicsit jobb szíve lenne...!

Szultán Kán mélyen megsértődött.

Még hogy neki nincs jó szíve? Hát ki ringatta a bölcsőt a kisfiú helyett? Ki hozta ki a tóból a labdájukat?

Mikor azonban tovább nézte a fiúkat és végre megértette, hogy azok nem játszanak, hanem dolgoznak, maga is megharagudott magára:

- Őseimre! Hogy iparkodnak! - mormogta egész elérzékenyülve.

Még egy kicsit gondolkozott, de mikor látta, hogy egy felnőtt sincs a közelükben és így nem fog híre szaladni, hogy dolgozik, jól körülnézett és kilépett a tisztásra. Nem köszönt senkinek, nem szólt egy szót sem, csak odament a legnagyobb halomhoz és gyengéden félretolta fejével a sürgölődő gyerekeket.

Az úttörők meglepve néztek rá. Ő meg ormányával felkapta az egész halom deszkát és könnyedén lépegetve az erdő szélére vitte.

- Óh, Szultán Kán! Édes Szultán Kán! - lelkenedett Csi Per-ke.

Szultán Kán aztán odament, ahol a tíz legnagyobb úttörő még mindig hasztalan iparkodott az erdő szélére gördíteni a kidőlt fatörzset. Kedvesen félretolta őket a fejével, ormányával könnyedén felkapta a makrancos törzset és peckes léptekkel a deszkák mellé vitte.

- Óh, Szultán Kán! - harsogták lelkesülten a gyerekek. - Édes Szultán Kán! Csodálatos barátunk!

Szultán Kán öreg keble csakúgy dagadt a büszkeségtől!

Ilyen segítséggel persze gyorsan ment a munka. Egy óra sem telt el és már olyan tiszta lett a telek, hogy akár ebédelni lehetett volna rajta. A lányok lombseprűkkel takarították el az apróbb szemetet és az ágakat ki más törte volna a seprűkhöz a fákról, mint Szultán Kán!

A lányok a munka befejezése után összesúgtak. Réti virágból fontak egy hatalmas koszorút és ünnepélyesen megkoszorúzták vele az öreg elefántot.

Szultán Kán büszkén trombitált. Akkor a legszebbik kislány megcsókolta az arcát.

A fiúk bosszankodtak, hogy ők nem adtak semmi ajándékot az elefántnak. De volt köztük egy legényke, aki nagyon szerette a hasát és azt gondolta, Szultán Kánnak is bizonyára jól esnék valami finom falat. Tudta, hogy édesanyja sárgarépat főzött vacsorára, gondolt tehát nagyot, hazaszaladt, hogy anyjától sárgarépat kunyeráljon Szultán Kán számára. Kapott is egy egész fazékkal. Konyharuhába csomagolta, hogy ki ne hűljön, aztán usgyi, vissza a mezőre.

Diadallal tette az öreg elefánt elé a nagy fazék sárgarépat.

Főtt étel! Méghozzá sárgarépa!

Óh ha tudnátok! Micsoda kincs ez az örökös bambusznád után! Hiszen még a banánt is megúnná az ember, ha mindig csak azt enne reggelire, ebédre, meg vacsorára!

Az úttörők egyhangúlag állítják, hogy Szultán Kánnak könnybelábadt a szeme, amikor az első falás sárgarépat lenyelte. Izgalmában még azt sem vette észre, hogy vízzel készítették, nem pedig tejjel, ahogy a császár udvarában szokták.

Mikor már tisztára nyalta a fazekat, úgy érezte, hogy ezt a boldogságot nem lehet sírás nélkül elviselni. De mert szégyelte magát, megfordult és nagy csörtetéssel a sűrűbe futott, ahová az úttörők nem tudtak utána menni.

De az úttörők jó és okos gyerekek. Megértették öreg barátjukat és nem is próbálták követni. Ott maradtak a réten és mert nem tudták, mit szokás ilyenkor csinálni, mindaddig szótlanul álltak, míg az egyik kislány rá nem kezdett egy dalra.

*

A felnőttek hamarabb megtudták az esetet, mint Szultán Kán szeretne volna. Az ételhozó fiú elmesélte a mamájának az elefánt gyönyörű viselkedését. A fiú mamája sietett az újsággal szomszédasszonyához, a szomszédasszony az ő szomszédasszonyához és még nem is ért a gyerekek vissza a mezőre, mikor a gyárban már röpgyűlést tartottak a munkások, melyen a párttitkár beszámolt a gyerekek és Szultán Kán munkahőstettéről.

- Lám-lám - csóválták fejüket az emberek - és mi még azt mondtuk, hogy ő a legrosszabb elefánt egész Kínában!

- Nem rossz az, csak tudni kell vele bánni! - tódították mások.

Elhatározták, hogy munka után valamennyien kivonulnak a telekre és haladéktalanul elkezdik építeni az új úttörőházat, de előbb üdvözlik a munka hőseit.

Úgy is történt. Az öreg elefánt azt sem tudta, melyik lábára álljon a boldogságtól.

A munkásokkal együtt kijött a gyár igazgatója is.

Szultán Kán voltaképpen nagyon is kíváncsi elefánt volt. Miközben a város utcáit rótt és úgy tett, mintha mit sem törődne az emberekkel, nyitvatartotta szemét és fülét és mindenkit ismert a városban. Az igazgatóról tudta, hogy az valami fővezérféle az emberek között, vagy legalább is valami mandarin. Most csodálkozva látta, hogy ő is odaáll a többiek közé dolgozni és szorgalmasan hordja a téglát meg a maltert. Sőt, mert ő nem volt kőműves, egy idősebb munkás, aki értett a házépítéshez, időnként keményen ráreccsent az igazgatóra, ha valamit nem úgy csinált, ahogy kellett.

- Ejnye, ejnye - csodálkozott az elefánt.

Százötven évet és három hónapot élt meg, ami nagyon nagy idő, de ilyen urat még nem látott. És mert gondolta, hogy akkor talán őt sem fogják kinevetni és mert különben is nagyon jó kedve volt, ő is beállt segíteni a munkába. Neki aztán semmi sem volt egy teli malterosládát egyenesen a fal tetejére feladni. Hullt is rá a dicséret mindenfelől.

Lassacskán beesteledett és abbahagyták a munkát. Ki-ki aludni tért. A gyerekek még lefekvés után is sokáig beszélgettek a pompás Szultán Kánról.

*

Reggelre kelve az öreg elefánt keserű szájjal ébredt. Tegnap mindent szépnek és jónak látott, de mára úgy érezte, nagy bakot lőtt. Az emberek látták dolgozni! Mindennek vége, elvesztette a tekintélyét!

Olyan mérges volt, hogy először, mióta ottlakott az öregasszonynál, még a kialkudott bért sem dolgozta le. Nem vágott fát, nem húzott vizet. Még szerencse, hogy az előző nap, abbeli iparkodásában, hogy Csi Per-ke tetszését megnyerje, mindenből kétszer annyit készített, mint kellett és így az özvegy nem szűkölködött semmiben. Szóval, mint mondom, még munkáját sem végezte el, csak elindult nagy dérrrel-durral a vad lápok felé.

Senki nem tudja, mi lett volna Szultán Kán sorsa, ha valami különös dolog nem történik ezen a napon Lai-Hai-ban. De történt.

Az úgy volt, hogy egy vasbivály, abból a fajtából, amelyet az emberek tanknak neveznek, még a háború alatt megfeneklett az úton egy gránátölcsériben és ott rekedt. Az idők folyamán besüppedt a homokos talajba és már évek óta állt keresztbe fordulva a főúton, akadályozva az egyre növekvő forgalmat. Az emberek többször megpróbálták eltávolítani, de olyan nehéz volt, hogy maga Szultán Kán sem tudta volna megmozdítani.

Ezen a reggelen, úgy látszik, ismét akartak vele valamit csinálni, mert a munkások árkot ástak a vasbivály körül és egy ember buzgón rendelkezett.

Szultán Kán, ki - mint mondtam - minden mogorvasága ellenére is nagyon kíváncsi természet volt, elhatározta, hogy - méreg ide, méreg oda, megvárja, mi történik. Különben is remélte, hogy az emberek megint kudarcot vallanak és akkor jól kinevetheti őket.

Egyszerre a város felső része felől egy hatalmas vaselefánt pöfögött elő, aki magasabb volt, mint a házak teteje. Az elefánt nyakában egy kis ember lovagolt és vidáman integetett.

Szultán Kán megmerevedett izgalmaiban. Ekkora elefántot még soha nem látott!

Az emberek kiáltozni kezdtek: Megjött a daru! Megjött a daru!

Szultán Kán most már az elefánt nevét is tudta. Darunak hívják, ami igazán nem méltó egy ilyen pompás teremtéshez. El is határozta, hogy odaajándékozza saját gyönyörű nevét. Egyelőre azonban hallgatott és figyelt.

A roppant vaselefánt a vasbivály köré csavarta hatalmas ormányát és oly könnyedén emelte a levegőbe, mint előtte való nap ő a gerendát.

- Hurrá! Hurrá! - kiáltották az emberek.

- Hatalmas testvérem! - sóhajtott büszkén és alázatosan az elefánt.

Odament a vaselefánthoz és hízelegve simogatta végig ormányával. Vissza is kapta menten, mert a büszke állat hideg volt és benzin meg olajszag áradt belőle. Egyébként is mintha megvetően pillantott volna rá csillogó üvegszemeivel!

Aztán a vaselefánt megfordult és köszönés nélkül elpöfögött, ormányában a vasbivállal. Csak a nyakában ülő emberke integetett vidáman.

Szultán Kán sokáig nézett a távozó után.

- Ilyen pompás állat! - gondolta. - Az elefántok királya lehetne és még sem röstell dolgozni!

Nem szólt senkinek egy szót sem, csak visszament az öregasszonyhoz, fát vágott, vizet húzott, virágot szedett, aztán, mikor mindent elvégzett, elindult a fakitermeléshez, ahol egyszer megkérték, hogy dolgozzon és munkába lépett.

*

Szultán Kán hajdanában Kína első tigrisvadásza volt és most eltökélte magában, hogy nem lesz méltatlan a múltjához. Nem fog addig nyugodni, amíg hírneve, mint kiváló erdőkitermelőnek el nem terjed egész Kínában.

Fogadalmát meg is tartotta. Munkahőstetteinek se szeri se száma, meg sem kísérem elmondani őket. Mikor pedig meghallotta, hogy Lai-Haitól messze, Hia-Lia városában él egy másik kitűnő elefánt, aki szintén erdőkitermelésnél dolgozik, percnyi késlekedés nélkül elküldte hozzá versenykihívását. A Hia-Lia-beli elefánt, természetesen állta a versenyt és ettől kezdve a vállalati versenytáblán, de még Lai-Hai főterén, a nagy táblán is naponta lehetett olvasni a két elefánt eredményeit. Szultán Kán mindig megelőzte versenytársát és Lai-Hai lakosai ujjongtak:

- Hja, a mi Szultán Kánunk!

- Sírhatnak a Hia-Lia-beliek!

- Kína legkitűnőbb elefántja!

Szultán Kán, aki maga is minden este a Tanácsház előtti térre baktatott, hogy lássa a legújabb eredményeket, ilyenkor úgy csinált, mintha nem is hallaná a dicsérő szavakat.

A vasútállomáson, ahol a munkahelye volt, a vaselefántok egész csordája dolgozott. Eleinte nagyon hidegen fogadták Szultán Kánt, de mióta első lett a párosversenyben, sokkal barátságosabban néztek rá. Legalább is neki úgy tetszett.

Egy szó mint száz: Szultán Kán egész élete megváltozott. A városi tanács a régi fészert helyett jobb lakást utalt ki részére (de azért, barátságból minden nap ellátta az öregasszonyt) és az úttörők játékát ezentúl nem az erdőszélről, hanem a taccsvonalról figyelte. Egyszer pedig bírónak is beállt. Ez jó volt, mert sípra sem volt szüksége, az ormányán keresztül is tudott jelezni. Másrészt azonban nem volt jó, mert százötvenéves fejjel már kissé elnehezedett és reggelre olyan izomláza lett a sok futkosástól, hogy aznap majdnem lemaradt a párosversenyben. Ezután megelégedett azzal, hogy a jobbik csapatot biztassa.

A város lakói megszokták, hogy az ő egykori morcos Szultán Kánjukból kedves és vidám elefánt lett. Azért az mégis mindenkit meglepett, mikor a város népünnepélyre készült és Szultán Kán bejelentette, hogy az ünnepélyen táncolni fog a saját maga trombitakíséretére.

A műsorszám nagy sikert aratott. Szultán egy kicsit ugyan esetlenül táncolt, trombitakísérete pedig sokszor hamis volt, de Lai-Hai lakói annyira szívükbe zárták, hogy nem akarták megbántani és hatalmas tapsal jutalmazták. Ennyit, gondolom, meg is érdemelt.

A taps még csak fokozódott, mikor az ünnepély végén a tanácselnök bejelentette, hogy Szultán Kánt és a legjobb úttörőket kéthetes jutalomüdvözlésben részesíti, amit sátrakban fognak eltölteni az erdőben.

Másnap reggel megindult a lázas készülődés. Csi Per-ke szervezte a vezető pajtás segítségével az utazást. Egyesek csomagoltak, mások tanulták a sátorverést, a kis Su pedig Szultán Kán hátán minden reggel bevonult az erdő mélyére és ott senkitől sem háborgatva gyakorolta kürtjén az ébresztőt és a riadót.

Sok izgalom és futkosás után végre elindultak. A Tanács kocsit és lovat is akart nekik adni, hogy legyen mire felrakni a málhát, de Szultán Kán csak nevetett. Vállára vette az összes sátrat, a konyhaedényeket, a szalmazsákokat. A hátizsákokat is fel akarta venni, de azt az úttörők nem engedték. De mert a teher meg sem kottyant neki, nyakába ültette még a kis Sut is. Su befűjt hangszerébe, a kürt nagyot rikoltott, és a menet elindult.

A következő sorrendben haladtak:

Elöl ment Csi Per-ke és térképről nézte az utat. Mögötte haladt Szultán Kán, hátán a málhával, nyakában a vígan trombitáló Suval és nagy lábaival biztos utat taposott a mögötte igyekvők számára.

Szultán Kán mögött következtek az úttörők, szép nótákat énekelve.

A menetet a táborvezető pajtás zárta be és ügyelt arra, hogy senki el ne maradjon.

Szultán Kán boldog volt. Ment, vitte a málhát, a vígan kürtölő kis Sut, taposta az utat a többiek számára és álmodozott.

Tudjátok, miről álmodozott?

Valami nagy hőstettet fog véghezvinni. Olyan hőstettet, amire mindenki azt fogja mondani: Ez már igen! Olyan hőstettet, amellyel megmutatja, hogy Szultán Kán hálás azért a szeretetért, amit a gyerekektől és Lai-Hai lakosaitól kapott.

Arról álmodozott, hogy az egyik tisztáson eléjük ugrik egy tigris.

Hatvan évvel ezelőtt, a csíkos bestia megismerve Szultán Kánt, nyaka közé kapta volna a lábát és farkát behúzva iszkolt volna elfelé. Száz-százhusz évvel ezelőtt, amikor még Szultán Kán is süldő legényke volt, minden valamirevaló tigrisnek az volt az álma, hogy megmér-

közhessek vele. Soha nem múló dicsőséget jelentett volna a tigris-daliának, ha legyőzi a híres vadászt. Mikor aztán a legvitézebb tigrisek sorra gyászos véget értek, Szultán Kánnal többé senki nem mert birokra kelni. A tigrismamák az ő nevével ijesztgették engedetlen gyermekeiket.

Dehát ez már nagyon régen volt. A tigrisek nem élnek sokáig és hamar felejtene. A tisztásra kitoppant csíkos vitéz már nem fogja ismerni Szultán Kánt és ezért bátran rátámad.

- Ha-ha! Nyavalyás vén elefánt, hogy mertél az én országomba jönni! Szerencséd, hogy jobb szeretem a gyerekhúst, mint az elefántcombot. Szaladj, míg ép bőrrel szaladhatsz és hagyd itt nekem a gyerekeket!

- Ha-ha! Hitvány csíkosbőrű, kéne fiúhús, ugye? Orrod tőle fokhagymás! Reszkess, mert én vagyok Szultán Kán, a győzhetetlen tigrisvadász!

És megkezdődik a küzdelem.

A gyerekek meg a táborvezető pajtás felmászna a fára és rettegve figyelik a harcot, mert jól tudják, hogy a tigris kitűnően mászik, és ha Szultán Kán veszít, úgy leszedi őket a fáról, mint a gyerekek a varjűfészket. Csak Csi Per-ke és a kis Su nem félnek, mert ők feltétlenül bíznak öreg barátjukban.

A tigris soha nem támadja meg szemből az elefántot. Nagyon is jól ismeri az elefántagyart és nem kíván vele találkozni. Iparkodik a háta mögé, hogy a hátára ugorva, eltörje a nyakcsigolyáját. Ezért az elefánt harc közben szereti a hátát fának fordítani.

Nem így Szultán Kán. Ő megáll a tisztás közepén és engedi a tigrist a háta mögé és amikor a tigris már nevet magában, már azt mondja:

- Nézd a vén hencegőt, milyen ügyetlen! - amikor a tigris már a levegőben van, akkor perdül meg, mint a gumilabda, elkapja a csíkosbőrűt, földre dobja, rá térdel és a tigris többé azt sem mondja: nyekk!

Igen, így történne, ha jönne a tigris. De ebből az erdőből a vadászok már minden tigrist kiirtottak.

Szultán Kán ezt nem tudta. Várta a nagy találkozást, s mikor elmaradt, azt hitte, a vadállatok a kis Su kürtjétől ijedtek meg és elkeseredett.

- A rézhangról bizonyára azt hiszik, vaselefánt járkál erre - gondolta búsan.

Ne búsulj, Szultán Kán! Lesz még alkalmad bebizonyítani, micsoda hős vagy!

Olyan veszedelem közeledik feléd, amihez képest a legvadabb tigris is szopós borjúcska.

Nem messze onnét, ahol az úttörők jártak, vad hegyek ormán tanyáztak a gonosz rablók.

A rablók élén egy tábornok állott.

Ez a tábornok valamikor nagy úr volt. Töméntelen fegyveres élén vonult az országúton, ha egy város felé közeledtek, hírnököket küldött előre. A hírnökök benyargaltak a városba, megfújták a kürtöt és azt kiabálták: - Jönnék a győzhetetlen tábornok katonái! Adjátok ide, amitek csak van!

Az emberek sírva nézték, hogyan viszi el a tábornok és hadserege minden jószágukat.

Amikor Mao Ce-tung elvtárs vörös katonái győztek, a tábornok serege egy részével valahogyan elmenekült. Továbbra is marsolt az országúton és ha egy város felé közeledtek, előre küldte hírnökeit.

- Nyargaljatok a városba, fújjátok meg a kürtöt és kiáltsátok: - Jönnek a győzhetetlen tábornok katonái, adjátok ide, amitek csak van!

És a követek benyargaltak a városba, megfújták a kürtöt és kiáltották: - Jönnek a győzhetetlen tábornok katonái, adjátok ide, amitek csak van!

Ekkorra azonban a városokban mindenütt voltak már kommunisták és azok felbátorították a népet. S a nép, mikor meghallotta a tábornok követeit, így kiáltott:

- Jön a rablóvezér a haramiáival! Fegyverbe!

A tábornok követei soha nem tértek vissza és a tábornok katonái véres fejjel szaladtak meg a város alól, mert a nép ripityára verte őket. Végül a hegyek közé menekültek, ahol makkon és kecskehúson éltek.

A tábornok végül megunta a hegyi életet. Fegyvert szereztek maguknak és elhatározták, hogy otthagynak a kecskehúst és makkot, Lai-Hai városa ellen vonulnak. A térképen már meg is jelölték, merre mennek. Azt is beírták a térképbe, mikor hol lesznek. És ha a táborvezető pajtás kezébe került volna a terv, láthatta volna, hogy ugyanakkor akarnak a régi város romjaihoz érni, amikor az úttörők. Ebben az esetben biztosan visszafordultak volna, hogy sietve értesítsék a város lakóit a készülő veszedelemről.

Az úttörők azonban nem tudtak semmiről, nyugodtan folytatták útjukat és Lai-Hai város lakói gyanútlanul végezték napi munkájukat.

A gyerekeknek persze egész sereg kalandjuk volt az úton. De nem tudom azokat elmesélni, mert én magam is olyan izgatott lettem attól a gondolattól, hogy a rablók találkozni fognak az úttörőkkel, hogy minden kalandjukat elfelejtettem. Csak egyre emlékszem, aminek később fontos következményei lettek.

Az történt, hogy Szultán Kán addig irigykedett Su trombitájára, míg Csi Per-ke és Su elhatározták, megtanítták őt az ébresztőre és a riadóra. Két napi gyakorlat után már fújta mind a kettőt az ormányán. Kicsit persze hamisan, de már ez is szép volt tőle. Harmadnapra aztán a kis Su elvesztette a kürtjét és talán nem is tudja felébreszteni a tábor, ha Szultán Kán nem fújja el helyette az ébresztőt. Ettől a naptól kezdve mindig ő szolgáltatta a reggeli zenét. Végül egész beletanult a dallamába is.

Hogy mindez miért volt fontos, csak később mondom el. Egyelőre ott tartottunk, hogy az úttörők gyanútlanul mentek a régi város romjai felé és két nap múlva találkozniuk kellett a rablókkal. Ekkor az úttörők szerencséjére rettenetes vihar támadt. A szél derék vastagságú fákat döntött ki, s az eső úgy vágott, mintha tűzoltó fecskendőből spriccelték volna. Még a sátrak is átáztak. Mivel nem messze voltak egy vasútállomástól, úgy határoztak, hogy nem folytatják a kirándulást, hanem vonattal utaznak haza. Ekkor érte az úttörőket a nagy meglepetés.

Szultán Kán kijelentette, hogy ő marad. Ő két hét jutalomüdülést kapott és abból nem enged egyetlen napot sem. Az ő bőrét át nem áztatja holmi csendes eső.

A táborvezető pajtás eleinte szidta Szultán Kánt, hogy csak hencegni akar az úttörők előtt, de aztán beletörődtek az öreg elefánt kíváncságába és búcsút vettek. Szultán Kán ugyancsak szaporán szedte a lábait. Egy teljes nap vesztesége volt a vihar miatt, és mint afféle lelkiismeretes elefánt, be akarta tartani az eredeti útitervet. Ez sikerült is és így a gonosz rablókkal egy napon érkezett a romvároshoz. Azok a völgy fenekén tanyáztak, Szultán Kán pedig a környező dombok egyikéről nézte a táborukat.

Jelzem, egészen rendes külseje volt a tábornak. A rablók vadonatúj egyenruhában feszítettek, amerikai ismétlő fegyvereiket gúlába rakták, a vezér sátra pedig, amint illik, a tábor közepén

állt, magasabban a többinél. Ezt látva, a csacsi elefánt azt hitte, a völgyben a néphadsereg katonái tanyáznak és mert mindenki szereti őket Kínában, vidám trombitálással lesietett hozzájuk a völgybe. Az ébresztőt fújta.

A trombitálásra felriadt a tábor. Láttátok volna, milyen futkosás keletkezett! A tisztek kiabáltak, a rablók fegyverükhöz kapkodtak, a tábornok kirohant sátrából és látcsövével ijedten vizsgálta a környező dombokat.

Azt hitték, a néphadsereg katonái támadták meg őket és már menekülésre készültek, mikor Szultán Kán végre a tábor előtti tisztásra érkezett és az ébresztőt fújva, szép csendesen ballagott a sátrak felé. A tábornok mérgében és szégyenében, hogy ő és emberei egy magányos elefánttól ijedtek meg, kiadta a parancsot, hogy a rendzavarót azonnal fogják el és élve vagy halva vezessék elébe.

Nem tudni, teljesítik-e a rablók a tábornok utasítását, ha Szultán Kán maga is nem hozzá igyekezett volna. Így azonban pár perc múlva a vezér előtt állt és mély bókkal üdvözölte.

A vezér csodálkozva kiáltott fel:

- Ez az én régi elefántom, Szultán Kán!

Szultán Kán jobban megnézte a vezért és ő is elcsodálkozott:

- Ez az én régi gazdám, Peng tábornok!

Peng tábornok, amint már mondtam, nagy úr volt! Olyan nagy úr, hogy amikor a császárt elűzték, ő vette birtokába Szultán Kánt és hat évig vadászott rajta tigrisekre. Akkor aztán az egyik miniszternek adta nászajándéknak.

Most, hogy Szultán Kán visszatért hozzá, a tábornok ezt jó előjelnek vélte és indulást doboltatott. A tábornok az elefánt nyakába ült, aki nagyon örült, hogy régi gazdáját hordhatja és a sereg Lai-Hai elfoglalására indult. Az előreküldött kémek jelentették, hogy a városban senki nem tud a veszedelemtől. Az élet békésen folydogál tovább, a földeken aratják a rizst, a gyárban gyártják a selymeket, a cukrászdákban megvendégelik az úttörőket, az öreg néninek pedig - addig, míg Szultán Kán visszatér - a városi Tanács tagjai készítenek felváltva fát és vizet. Peng tábornok dörzsölgette a kezét és utálatosan nevetett. Két nap múlva, egy szép holdvilágos estén, elérték a vad bambuszlápokat, átvonultak az erdőn, ahonnét Szultán Kán szokta nézni az úttörők játékát, és élükön az elefánton nyargaló Peng tábornokkal, az úttörőház előtt állottak. Az előtt az úttörőház előtt, amelyet Szultán Kán segítségével építettek Lai-Hai város lakói. A házban már nem tartózkodott senki. A lakosok már aludni tértek, csak a Tanács ablakai világítottak még, aztán azokban is kialudt a fény.

Felszerelték az ágyúkat, megtöltötték a puskákat.

Szultán Kán furcsálkodva nézte az előkészületeket.

Ekkor Peng tábornok kegyetlen parancsot adott:

- Romboljátok le az úttörőházat!

A rablók csákányt ragadtak és a parancs teljesítéséhez láttak. Még egy pár perc és az úttörőház romokban hever.

Ekkor Szultán Kán egyszerre megértett mindent.

Az úttörőházban gyakran voltak előadások. Csi Per-ke maga is sokszor beszélt társainak a kínai nép ellenségeiről, a rablókról és az imperialistákról. A gyermekek megesküdték, hogy megvédik hazájukat, Szultán Kán, aki hallotta az előadásokat, velük esküdt.

Csak az volt a baj, hogy még soha nem látott sem imperialistát, sem rablót és attól tartott, ha találkozik velük, nem ismeri meg őket. Aminthogy így is történt. Most azonban nagyot dobbant a szíve:

- Ezek ők! A rablók és az imperialisták!

És mint egy valódi vadászelefánthoz, két heti nyaralással jutalmazott kiváló munkáshoz illik, egy pillanatig sem habozott beváltani fogadalmát.

Nem nézte, mennyi az ellenség, hogyan van felfegyverezve. A rablók el akarják pusztítani az úttörőházat és ő az egyetlen, aki megmentheti!

Hátranyúlt az ormányával, elkapta Peng tábornok karját és a feje tetején át úgy csapta öméltóságát a földhöz, hogy elterült, mint a béka. Aztán neki az úttörőház körül tolongó rablóknak és csihi-puhi! csihi-puhi!

No hiszen lett is futás, kiabálás, jajveszékelés!

A rablók talán el is menekülnek az egy Szultán Kán elől, ha az alvezér nem akkor érkezik csapatával az erdő szélére és nem ad tüstént parancsot, hogy indítsák meg a tüzet minden ágyúból és minden puskából Szultán Kánra.

Na most szegény Szultán Kán, jaj neked! Ennyi puska, ennyi ágyú ellen mit tehetsz egyedül? Elesel az úttörőház védelmében és a vad rablók holttesteden keresztül megrohanják Lai-Hai városát, kardélre hányják lakosait, a munkásokat, a parasztokat, az úttörőket, Csi Per-két, a kis Sut, még a beteges özvegyasszonyt is!

Ekkor szorultságában Szultán Kánnak eszébe jutott, amit Csi Per-kétől és a kis Sutól tanult és ormányát magasra tartva teljes erejéből fújni kezdte a riadót:

Trará! Trará! Trárárra-ra-rará!

Trará! Trará! Trárárra-ra-rará!

Hatalmas harsogással szálltak a hangok a város felé. A gonosz rablók megdermedtek a rémülettől, oly tisztán és szépen fújta Szultán Kán a riadót!

Trará! Trará! Trárárra-ra-rará!

A városban először a kis Su ébredt fel! Úgy, ahogy volt, hálórúhában kiugrott az ablakon és kiabálva rohant végig a főutcán Csi Per-ke lakása felé:

- Riadó! Riadó!

Az ablakokból mindenünnen kidugták fejüket a felnőttek.

Csi Per-ke egy szempillantás alatt megértette, miről van szó. Rohant Suval a tűzoltókhoz és felköltötte a parancsnokot. A parancsnok előhívatta a trombitást. Sunak is kürtöt nyomtak a kezébe és mindketten rákezdtek:

Trará! Trará! Trárárra-ra-rará!

Szultán Kán az iskolánál meghallotta a kürtök szavát és kettőzött igyekezettel fújta tovább a riadót.

Trará! Trará!

Kiugrottak ágyaikból a munkások, a parasztok, az úttörők. Kapták a puskát, a kardot. Akinek nem volt fegyvere, kapát, kaszát, cséphadarót ragadott és úgy rohant a holdvilágos éjszakában az úttörőház felé, ahonnan még mindig harsogott Szultán Kán riadója.

Trará! Trará!

A fegyveresek élén a párttitkár, a Tanács elnöke, a gyárigazgató és Csi Per-ke, a hú Csi Per-ke, Szultán Kán legjobb barátja rohant. A menet végén pedig elmaradozva és kifulladásra szedegette apró lábait a kis Su és fújta, fújta a trombitát.

Trará! Trará! Tráárra-ra-rará!

Az egész város kivonult harcolni, csak a postáskisasszony maradt hivatalában, hogy a távíró-gép billentyűit nyomogatva, jelezze a fővárosnak a veszélyt:

- Segítség! Rablók támadták meg Lai-Hai városát!

- Segítség! Rablók támadták meg Lai-Hai városát!

Nem tellett bele öt perc, maga Csu Te marsall intézkedett, hogy a leggyorsabb lökhajtásos repülőgépek induljanak el a város megsegítésére. Csangsa felől pedig vad vágásban indultak el a tankok és a 22. lovasezred.

Közben a rablók magukhoz tértek az első ijedtségből és az alvezér kiadta a parancsot:

- Cél: Szultán Kán! Az összes fegyverekből: Tűz!

Bum!

Hatalmas dördülés. A város lakosai szomorúan vették észre, hogy Szultán Kán harsonája egyszerre elhallgat. A hatalmas elefánt a földre zuhant.

De mikor a rablók szuronyrohamba kezdtek és el akartak rohanni a holtnak vélt Szultán Kán mellett, végső erejét összeszedve felemelkedett és újra felvette a harcot a rablókkal. Azok újra visszafutottak. Ekkor a Tanács elnöke, a párttitkár, az igazgató és Csi Per-ke már el is érték Szultán Kánt és nyomukban a többiekkel, támadásba mentek át. Az alvezér már csak ágyúiban bízott. A tüzepek lázas izgalommal töltöttek.

De ekkor félelmes süvöltéssel megérkeztek Csu Te rakétarepülői és a távolból hallatszott a tankok dübörgése, a lovak patkóinak csattogása is.

A rablókat utolsó emberig megsemmisítették.

Szultán Kán pedig, a súlyosan sebesült hős Szultán Kán, a város megmentője, fáradtan feküdt a földön és boldogan nézte mint verik az ellenséget Lai-Hai város lakói és a kínai néphadsereg katonái. Szeméből nagy könnycseppek hulltak, de nem a fájdalomtól, hanem a boldogságtól.

Az orvosokat, akik körülötte sűrögtek, megkérte, segítsék fel a földről. Talpraállva kívánta fogadni a visszatérő harcosokat, akik szétverték a rablók seregét. A rablókét, akik helyre akarták állítani Kína földjén a mandarinok, az uzsorások, a külföldiek hatalmát.

Itt végződik a kínai császár elefántjának a története.

A KIS KIKUJU FIÚ

Élt Kenyában egy nagyon kedves és derék, tizenkét éves kikuju gyerek, Danga és Ganga fia, Mbonga. Fekete arcából két nagy, huncut szem ragyogott elő. Duzzadt, piros ajkán örökös mosoly virágzott. Bőre könnyedén csillogott a napfényben. Aki csak távolról is látta karcsú alakját, amint kecses mozgással siet keresztül a réten, vagy fejest ugrik a Tana folyóba, mindjárt azt mondta: ejnye, de helyes fiúcska!

Történetünk kezdetéig Mbonga boldogan élt szüleivel és kis húgával egy csöppnyi falucs-kában, mely a Tana melletti dombok egyikén állt. Napközben legeltette kecskéjüket az őserdő szélén, mely falujuk mellett egészen megközelítette a Tanát, vagy vadászatra kísértte el édesapját, este kiültek kunyhójuk előtt a kis padra és édesbús nótákat énekeltek lefekvésig. Bár kiskorától kezdve kellett dolgoznia, nagyszerű élet lett volna az övé, ha a fehér emberek nem ütik bele minden dolgukba az orrukat. Ez azonban annyira nehéz volt, hogy Mbonga a legfontosabb dolgok között - hogyan lehet megkülönböztetni az antilop lábnyomát a kecskéétől, hogyan lehet megismerni az ehető gyökereket, hogyan kell szigonnyal halat fogni - tanulta meg szüleitől azt is, hogyan lehet elkerülni a fehér emberekkel való találkozást, amiből csak kellemetlenségek származhatnak.

Egyszer, nem messze a Tana partjától elakadt egy automobil. Míg a felnőtt utasok a hibát keresték, egy kis fehér lányka, aki kíváncsi volt a folyóra, a partra szökött és ügyetlenül a vízbe esett. A folyó nagyon gyors folyású, örvényes volt és hiába tudott a kislány egy icipicit úszni, nem sokat segített rajta. Riadtan kiáltozott segítségért.

Mbonga, aki éppen ott halászott, mikor meghallotta a segélykiáltásokat, így gondolkozott:

- Most nekem kell kihúznom a vízből, aztán majd engem vernek meg, hogy hozzáértem egy fehér lányhoz!

Mégis a folyóba vetette magát és a kislánnyal együtt a partra úszott.

Ekkorra már mások is meghallották a kiabálást és Sir Derrick Plumplum-Baraban őrnagy, a kimentett kislány édesapja a folyóhoz futott.

Sir Baraban magasrangú, nagyhatalmú és jóindulatú férfiú, a főkormányzó hetedik helyettese. Emberséges gondolkodásmódjára jellemző a néger-kérdésben tett híres nyilatkozata:

- Fiaim, a négerek is isten teremtményei. És ha mi kutyául bánunk velük, az nem azért van, mert feketének születtek, hanem, mert így kívánják meg azt a Brit birodalom érdekei.

Az érdekes férfiú, mikor meglátta kimentett kislányát és a fáradtan pihegő kikuju fiút, nem háborodott fel azon, hogy a fekete gyerek ujjal illette leánykáját. Megfontolta, hogy ha ki akarta húzni a vízből a lányt, valamivel mégiscsak meg kellett fognia és az enyhítő körülmény figyelembevételével, nemcsak nem verette el a gyereket, hanem még valami olyasmit is érzett, amit az alacsonyabb rangú embereknél hálának nevezünk.

Elhatározta, hogy a kis kikuju fiút gazdagon megjutalmazza. Mégpedig nem egyszerűen két-három shillinget ad neki, amit bármely fehér ember odalökhethet. Nem, ő olyan jutalmat ad, ami rajta kívül nagyon kevés embernek áll módjában. Legyen a kis néger egész életében hálás a sorsnak, hogy megmenthette Ágnest, Sir Derrick Plumplum-Baraban őrnagy leányát!

A dolog megértéséhez tudnunk kell, hogy az angolok az utolsó években az egyik kikuju törzset a másik után hajtották el, férfiasztól, asszonyostól és gyerekestől a lakóhelyéről. Mocskos táborokba zsúfolták, vagy csak úgy egyszerűen szélnek eresztették őket az Uganda

határmenti álmkóros területen. Hadd tengődjenek az elefántfüves szavannán, míg el nem pusztítják a kigyók, a vadállatok, az álmkór vagy az éhség valamennyiüket.

Sir Baraban, mint a főkörmányzó hetedik helyettese, résztvett a kitelepítések előkészítésében, persze híréhez méltó tapintattal. Ő például soha nem adott ilyen utasítást: fogjátok és vigyétek! Nem, ő gondosan meghatározta a végrehajtandó eljárás mikéntjét és hogyanját.

- Ez és ez a törzs áttelepítendő ide és ide. Az eljárás a legnagyobb figyelemmel történjék. Különösen ügyeljenek a nőkre és a fiatalokúakra. Fegyver csak a végső esetben használható. Gyerekeknél lehetőség szerint a korbácsolást is kerülni kell.

Mondják, egyszer egy őrmestert, aki jogos indok nélkül lelőtt egy kitelepítettet, elrettentő például huszonegy napi kaszárnyaárístromra ítelt.

Mindenesetre Sir Baraban tudta, hogy a következő napokban a Tana-parti községekből fogják elkergetni a négereket. Elhatározta tehát, hogy Mbongát megmenti ettől a sorstól. Magához veszi néhány napra, míg a kiűzetés megtörténik, aztán pedig akár inas is lehet náluk.

Persze ezt nem magyarázhatta meg a kikuju gyereknek, hiszen az biztosan elárulta volna társainak. Intett szolgálóinak. Azok megragadták az ellenkező Mbongát, begyömöszölték az autóba és Mitubiriba, az őrnagy villájába hurcolták. Bezárták az egyik fürdőszobába, hogy ne is gondolhasson szökésre.

Sir Baraban azonban nem akart rosszul bánni a fiúval, ezért a szolgálóval ebédet küldött neki. Pár perc múlva a szolga vérző karral jött vissza és elmondotta, hogy a kikuju fiú ahelyett, hogy hálás lett volna az élelmiszerért, megharapta őt.

Lady Baraban már eddig is legnagyobb mértékben helytelenítette a dolgot.

- Soha többé nem használhatom a fürdőszobát, ha az a kölyök bebüdösíti - kiabált elkeseredetten. - Verjék el vízilókorbáccsal a vakmerőt. - Sir Baraban azonban ellenkezett.

- Ne feledje drágám, hogy a szolga is csak néger és nem érdemes miatta izgulnia.

Mint jóindulatú férfiú, ő maga segített kiszabadítani Mbongát fogságából. Persze korbácsot vitt magával, nehogy fegyver nélkül maradjon, ha a vakmerő fiú őt is megtámadná. Mbongának azonban eszéágában sem volt a hatalmas fehérrel ellenkezni. Ment engedelmesen, amerre az ostorral mutatták.

Sir Baraban a villa kertjébe vezette és megparancsolta, hogy üljön le:

- Te néger gyerek, itt maradni nálam négy napig villa. Nem megszökni, mert kap korbács. Aztán menni merre akarni. Lenni majd nekem hálás.

Ilyen nyakatekerten beszélt, mert azt hitte, a néger csak így értik meg. Mbonga azonban kitűnően tudott angolul és nagyon furcsának találta, hogy a hatalmas fehér ember úgy beszél, mint egy kisgyerek. De mert ostromozásra számított, már annak is megörült, hogy a verés elmarad.

Megígérte, hogy nem szökik el.

Sir Baraban mindenesetre megparancsolta kedvenc kutyájának, Kullancsnak, ne tévessze a gyereket szem elől és ha el akarna szökni, hozza vissza. A vicsorgó pofájú véreb kitűnően megértette gazdája utasítását. Egyre Mbonga sarkában járt, aki állandóan attól rettegett, hogy a hatalmas állat megharapja.

Egyébként azonban nem bántották. Nappal a kert hátsó részében tartózkodott és mert nagyon szeretett játszani, kis kunyhókat épített sárból és fűszálból, éjjel pedig az istállóban kapott fekhelyet. Ötödik nap aztán Sir Baraban elé vezették, akitől megtudta, hogy mától kezdve

lényegében anyátlan-apátlan árva. A nagyérdemű férfiú megpróbált tapintatosan viselkedni, bár mint mondotta, meggyőződése, hogy a vadak hihetetlen közönyösek családi ügyekben.

- Ez a kis néger szerintem az öt nap alatt teljesen elfelejtette szüleit. Boldog lesz, ha a házában maradhat.

Az őrnagy végül is úgy döntött, legjobb az lesz, ha a hivatalos végzést olvassa fel Mbongának. A parancs azért parancs, hogy azzal szemben ne legyen helye semmiféle érzékenységnek. A nevezetes okirat így hangzott:

Értesítem a Mitubiri körzet színes bőrű lakosait, hogy a kormány jóindulata Uganda határán új földet juttatott nekik. A lakosság f. hó 25-én megkezdheti átköltözését. A XIV. ezred II. és III. százada mindenben segítségükre lesz. A századok gondoskodnak a költözők biztonságáról. Aki az általunk segítségül küldött katonaság intézkedésének ellenszegül, felkoncoltatik.

Brock tábornok

A rendelkezés hátirata, melyet Sir Baraban nem olvasott fel, így szólt:

Fogjátok és vigyétek.

Mbonga nagy figyelemmel hallgatta az őrnagy felolvasását. Miután azonban nem tudta, hogy ő és szülei Mitubiri-körzeti színes bőrű lakosok, nem tudta, hogy f. hó most van, 25.-e pedig tegnapelőtt volt, a hallottak csöppet sem rendítették meg. Egy szót sem értett az egészből. Így hát hidegvérűen csak ennyit mondott:

- Igenis.

- Aha - harsogta diadalmasan Sir Baraban - ugy-e megmondtam! Ilyenek a vadak!

- Ahá - visszhangozta tisztelettudóan segédtsíztje, aki jelen volt az aktusnál.

- Most mehetek Dangához és Gangához? - kérdezte tisztelettudóan Mbonga.

- Ördögbe - mordult föl Sir Baraban - a kölyök egy szót sem értett Brock világos stílusából! No majd én megmagyarázom a saját nyelvén!

- Apád nem lenni! Anyád nem lenni! Érteni engem? Te lenni árva és lenni nekem hálás, hogy ittmaradni inasnak!

Mbonga kicsit megingott álltában. Nem tudta, a hatalmas fehér ember tréfál-e vagy komolyan beszél. Amit mondott, tisztára tréfának hangzott. Miért ne lenne neki apja és anyja, mikor öt nappal ezelőtt még együtt ebédeltek? És miért maradna ő inas Sir Barabannál?

Másrészt tudta, hogy a fehér ember csak akkor szokott tréfálni a feketével, amikor jót ígér neki. Bármily hihetetlen szörnyűséget hallani tőle, az igaz.

Szemébe könny szökött és oly szánalmasan zavart mosoly jelent meg az arcán, hogy a kösziklát is meghatotta volna. Sir Baraban pedig egy picit jobbszívú volt, mint a köszikla.

- Bob! - kiáltotta mérgesen segédtsíztjének - hadd menjen a kölyök a falujába. Majd a helyszínen megérti mi történt.

- Te menni szüleidhez és jönni vissza. Ha valaki kérdez, mit te csinálsz, mondani szolgállok Sir Derrick Plumplum-Barabannál. Te értesz?

- Értem - felelte Mbonga gépiesen.

- Ismételni! - parancsolta az őrnagy.

- Sir Derrick Plumplum-Barabannál szolgállok - visszhangozta a fiú.

Igy szabadult az őrnagy házából.

Mint a megriadt egérke surrant végig a városon. Jaj, csak már hazaérne! Jaj, csak már otthon volna.

Milyen szörnyű tréfái vannak a fehér embereknek!

De bármennyire is sürgette szüleihez a vágy, nem követte el azt a hibát, amibe az európai fiúk beleestek volna. A városból kiérve nem kezdett vakon rohanni, ahogy a lábai bírják, hogy aztán az első pár kilométer után erőtlenül összeessék. Mint tapasztalt erdőjáró, tudta, mit hogyan kell csinálnia. A lassú futást gyors, hosszú lépésekkel váltogatva, megállás nélkül haladt előre.

Óránként nyolc kilométert tett meg és mielőtt elérkezett volna az alkony, már faluja ismerős vidékén járt.

Mbonga törzse a Tana jobbspártján dombos, bozotos helyen tanyázott. A kis völgyecskeben voltak a megművelt földek, a dombok mögött legeltek a kecskék. A falu maga dombtetőn állott és a Tana második kanyarjától már látni lehetett a kunyhók gömbölyű agyagtetejét, amelyeken eső után kizöldült a fű.

Mbonga azonban nem követte a folyó kanyarulatát, hanem a bokrok között sietett előre. Oly könnyedén osont a szúrós ágak alatt, mint a menyét. Mikor aombok között már áttetszett a rét üde zöldje és tudta, hogy ha az utolsó gallyakat is széthúzza, meglátja szülei kunyhóját, megállt.

Görcsös rémület szorította össze a torkát. Keze remegett.

Mintha a bokrok közül Sir Baraban kígyószeme meredt volna rá!

Erőt vett félelmén, széthajtotta az ágakat - és eltűnt előle a világ.

Aombok még ott álltak, ahol pár nappal ezelőtt. Hanem a dombtetőkön nem volt semmi. Egyáltalán semmi.

Kiáltás szakadt ki a torkán és teljes erővel szaladni kezdett aombok felé. Nem nézett sem jobbra, sem balra. A mezőt árkok keresztezték. Az árkokba beleesett, kimászott, újra beleesett és újra kimászott. Bokrok állták útját. A bokrokon átgázolt és a szúrós ágak összekarmolták az arcát. Tépett bőrrel, remegő lábakkal ért fel a tetőre. Körülnézett.

Semmi, sehol semmi.

Miután a kikujukat elhajtották, a katonák földig rombolták az agyagkunyhókat. Éjszaka eső esett és szétmosta a törmelékét. Csak a konyhahulladékok halmai árulták el, hogy itt emberek éltek.

Egyik hulladékhalom azonban olyan mint a másik és így Mbonga azt sem tudta megállapítani, hol állt az ő kunyhójuk.

Később, amikor már százkilométereket tett meg az őserdőn keresztül, éjszakánként gyakran álmodta, hogy a Tana-mentiombokon jár. Aombok félelmetesen megnőttek álmában, egyik-másik teteje olyan széles volt, mint a füves síkság. Nem volt rajtuk egyáltalán semmi. Ő járt-járt az elhagyottombokon és világosan érezte, hogy egyedül van az egész világon, nincs apja, nincs anyja, nincs szülőföldje.

Most azonban még nem tudta felfogni veszteségét. Zavart arccal járkált a hulladékhalomok között, egyik-másiknál leguggolt és gondosan megszemlélte valami semmiséget, fületlen gombot, kettétört fakanalat, aztán felállt és ment a következőhöz.

Végül az egyik halom tövében formátlan kis fabábra bukkant. A kikuju lányok ilyenekkel játszanak. Olyan egyformák ezek a bábuk, hogy csak kis gazdáik tudnak köztük különbséget tenni. Mbonga mégis biztosra vette, hogy a bábút kis húgocskája vesztette el, és ez a kopár földdarab az ő kunyhójuk helye.

Felkapta a földről a fababát, szívéhez szorította, aztán a kopár helyecskére vetette magát, arcát kezébe temette és végre kitört belőle a megváltó sírás. Hosszan, kétségbeesetten, magáról egész megfélemlítve zokogott, mint ahogy az egy tizenkét éves kis legénykéhez illik, aki először érti meg, hogy árva lett.

Sírás közben mintha meglelevenedett volna előtte a környék. Kecskék ugráltak a sziklákon, kutájuk rekedten ugatott, apja, anyja örvendező arccal szaladt elébe és kérdezgette, hol maradt ilyen sokáig. Arra eszmélt, hogy valaki oldalba rúgja és fülénél fogva durván ráncigálja.

Két angol katona állt mellette. Mord arccal, fenyegetően néztek rá.

- Mit keresel itt, átkozott néger? - kérdezte a soványabbik.

- Előbb csapd nyakon, aztán kérdezd - mondta a másik.

Mbonga sóhajtva nézett körül. A kunyhók újból eltűntek. A táj halott - idegenül terült el a lába alatt, mintha az emberek eltávoztával az is megváltozott volna. Csak a nap, Kunu isten szeme ragyogott régi helyén. De az is lehet, hogy Baraban őrnagy szeme, az néz ilyen véghetetlen közönnyel a szenvedő négekre.

S Mbonga megértette, hogy nagy és ellenséges világban él, ahol a füle arra való, hogy húzzák, az oldala, hogy rúgják, de az esze arravaló, hogy mindezekből a bajokból megmentse őt. Büszkén emelte fel a fejét:

- Én Sir Derrick Plumplum-Baraban szolgálatában állok és az ő parancsára jöttem ide. Ha elzavartok, majd ő ad nektek.

- Az őrnagy hálás lesz nekünk, ha szolgáját tisztességre tanítjuk! - mondta a kövérebbik katona, de azért elengedte Mbonga fülét, és hátrább lépett. - Szedd a nyakad közé a lábad, semmiféle átkozott négernek nem szabad erre csavarognia.

Mbonga elindult. A dombtetőn nem is volt már miért maradnia. Míg el nem tűnt a katonák szeme elől, egyenesen Mitubiri felé haladt, de aztán balra fordult, majd jobbra, később újra balra. Szóval céltalanul taposta a bozotos magas fűvét és azon törte a fejét, mit csináljon.

Hát amint nagy bánan bandukolt, a sűrűségből egy hangot hallott:

- Psszt! Mbonga! Psszt!

Körülnézett, de senkit sem látott.

- Ejnye már! Erre gyere te kis buta! - folytatta az előbbi hang kikuju nyelven. A bokrok között kis mélyedésben egy ősz, öreg férfi kuporgott. Mbonga hozzászaladt és a nyakába borult:

- Bulanga bácsi! Hol van Danga, hol van Ganga?

Bulanga a nagyon öreg emberek szokása szerint keveset aludt és gyakran kiment éjjel a Tanára halászni. Mikor a katonák körülfozták a falut, akkor is a parti nádasban csücsült és így kimaradt a bekerítésből. Végignézte, hogyan hurcolják el az embereket. Hallotta a jajveszékelést, az angol katonák durva káromkodását és átkozta az isteneket, hogy olyan szokatlanul hosszú életet juttattak neki. Azóta itt bujkált a bokrok között. A katonák több ízben átfésülték a vidéket, egyszer kutákat is hoztak magukkal, de Bulanganak sikerült elkerülnie a felfedeztetést. A katonák elől a földre lapult, a kuták szimatját pedig a nádasban nyakig vízbe-

merülve került el. A bujkálás sokáig nem sikerülhetett, de Bulanga nem is akart sokáig élni. Meghalni akart szülőfaluja határában.

Mikor Mbongát meglátta, megörült annak, hogy nincsen egyedül. Kérdéseire először szűkszavúan válaszolgatott, de mikor látta kemény, szigorú arcát, megértette, hogy a fiú hirtelen férfivá ért s ezután úgy beszélt vele, mint egykorúakkal szokás. Elmondta az éjszaka minden szörnyűségét, úgy, ahogy látta és ahogy azóta öreg szívét kínozza. Az elbeszéléstől megkönnyebbült, Mbonga pedig könnytelen arccal hallgatta.

Aztán ő mesélte el Bulangának mi történt vele és tanácsot kért, hogy mit tegyen. Bulanga bácsi úgy vélte, Mbongának vissza kell mennie az őrnagy házába.

- Az őrnagynak igaza van - mondta kereken. - Bújj meg az ő házában, hogy elkerüld a halált.

Mbonga azonban szüleivel akart találkozni és elhatározta, hogy elmegy utánuk, ha térdig kopik is a lába. Bulanga bácsi rémulten csapta össze a kezét:

- Bolond vagy, gyerek. Hogy tudnál te olyan őserdőkön keresztüljutni, melyekben még a vadász is elpusztul, ha egyedül vág neki a sűrűjének?

Az öreg jól tudta mit beszél. A maga idejében híres nyomolvasó volt és gyakran kísért fehér vadászokat, nemcsak Kenyán, hanem egész Ugandán keresztül. Mivel pedig az angol katonák beszédéből megértette, hova kerülnek Mbonga szülei, nem helyeselte a gyerek tervét:

- Az a vidék maga a halál. Ott semmi nincs, csak elefántfü és álmokór.

Mikor azonban Mbonga csak a magáét hangoztatta, ő is egészen megfiatalodott. Úgy érezte, tűz járja át öreg tagjait:

- Hát menj, Mbonga fiam. Szerencse kísérje lépteid. Éjjel utazz, nappal bújj el. Kövesd mindenütt a nagy Uganda-vasutat. A vasút mellett húzódik az őserdő. Ha kergetnek, szökj a sűrűbe, de sose menj messze befelé. Ha üldözőid elmennek, térj vissza a vasút mellé, így nem fogsz eltévedni. Az erdőben találsz gyümölcsöt, ehető gyökeret. Ügyes gyerek vagy, tudsz tört vetni, hurkot állítani. Ha mégse találnál ennivalót és nincsenek a közelben néger, ne kéregess. Szökj be éjjel a fehér emberek házába és lopj magadnak, ami kell. Ne sajnáld őket, jusson eszedbe apád, anyád sorsa. A néger kunyhókba mindenütt betérhetsz, segíteni fognak.

- Készíts magadnak íjat és nyilat. Öld meg a puffogó viperát és kend be mérgével nyilaidat, de jól vigyázz, meg ne sértsd a kezéd. Ha ilyen nyíllal messziről eltalálsz a leopárdot, az is elpusztul mielőtt elér. Az oroszlán elől mássz fára. Az elefántokat messze kerüld. A vonuló csordát ne zavard meg, mert menthetetlenül összetaposnak.

- A fehérék elől bújj el, mint a bozótantilop a kutya elöl. Légy ravasz, mint a sakál és óvatos, mint az antilop és akkor nem pusztulsz el. És ha találkozol a falunkbeli férfiakkal, mondd meg nekik, hogy a vén Bulanga ott halt meg, ahol született.

Mbonga megköszönte a jó tanácsot és fogadkozott, hogy híven követi Bulanga szavát. Az öregnek még volt valami ennivalója, azt megosztotta a fiúval, s aztán aludni küldte, hogy mielőtt elindul hosszú útjára, pihenje jól ki magát. Elalvás előtt azonban még elmesélt egy történetet az antilopról és a sakálról, hogy Mbonga lássa, milyen ravasznak és milyen óvatosnak kell lennie:

»Egyszer az antilop fia súlyosan megbetegedett és az anya elment az erdőbe gyógyfüveket keresni. De sehogy sem talált rá az igazira, úgyhogy a fia napról napra betegebb lett. Egyre messzebb csavargott tehát az erdőbe, hogy találjon valami ritkább orvosságot és így a háza őrizetlenül maradt.

Meghallotta ezt a sakál, s mert már régen szerette volna megízlelni az antilopfiú gyenge húsockáját, nyomban odalopódzott. Igen ám, de az antilop sűrű tükösövénnyel kerítette körül a házát és sehogy sem tudott keresztülhatolni rajta. Ekkor megvette egy marék sóért a kecskebak szakállát és az álla alá kötözte. Aztán meghengergődzött egy mérő lisztben, hogy szőre megfehéredjék. Végül lopott magának egy varázsdobot s addig csavargott az erdőben, míg ráakadt az antilop nyomára. Akkor lekuporodott a földre, megdöngette a varázsdobot és áhítatos nótákat kántált melléje. Az antilop meghallotta a nagy dobolást, éneklést és kíváncsian odasietett. Azt gondolta, hogy ez a fehér, nagyszakállú állat, aki a dobot veri, híres varázsló lehet. Meg akarta kérni, gyógyítsa meg a fiát, de a sakál elváltozott hangon ráripakodott:

- Ne zavarj, esztelen! Én mindent látok és mindent tudok. Te az antilop vagy és azt akarod gyógyítsam meg beteg fiadat!

Az antilopot elbájolta a varázsló nagy tudása. Meghívta magához, vizsgálja meg kisfiát. A sakál örömeiben megfélekezett az óvatosságról és nagyot visított.

- Ejnye - csodálkozott az antilop - hol hallottam én ezt a hangot?

De amíg mentek hazafelé a sakál olyan szent dolgokról beszélgetett vele, hogy az antilop már azt hitte, csak a füle csengett, mikor ismerős hangot vélt hallani.

Mikor a házba értek és a sakál megérezte a kis antilop étvágygerjesztő szagát, egyszerre kicsordult a nyála. Hirtelen támadt éhségtől megzavarva, ismét elfeledkezett magáról és megszokott hangján szólt rá az antilopra:

- Szaladj hamar, szedj tamariszkusz-fát. Avval kell megfűstölni a fiadat, hogy meggyógyuljon.

Mert a sakál nagyon gyáva, félt az antilop hegyes szarvaitól és amíg ott volt, nem merte megtámadni a fiát.

Igen ám, de az antilopnak megint föltűnt a sakál hangja:

- Ejnye, milyen ismerős! És milyen ellenszenves!

Hiába nézegette azonban a sakált, nem tudta felismerni nagy szakállától, fehér szőrétől. És a ravasz állat, ismét olyan jámboran mosolygott, hogy az antilop egészen megnyugodott.

- Az óvatosság azonban mégsem árt - gondolta.

- Ej, lelkecském - mondta tehát panaszos hangon - nem vagyok én olyan nagy tudós, mint te. Honnan ismerném meg a tamariszkusz-fát, ha nem jössz velem?

- Oh, te ostoba! - szitkozódott a sakál. De mit volt mit nem tennie, elindult az antiloppal. Az gondosan bezárta maga mögött a sövényt és a kulcsát keblébe rejtette. Az erdőben a sakál igen udvariasan viselkedett. Segített az antilopnak fát tördelni és szép csomócskákba kötni.

- Kevés, kevés - sóhajtotta szenteskedve - dehát fiad nagyon beteg és gyorsan meg kell fűstölni. Ne töltsük az időt, menjünk vissza.

Az antilop közben megint megnyugodott és azt mondta a sakálnak, ha így áll a dolog, vigye egyedül haza a fát, ő még szed hozzá és utána viszi.

A sakál persze megint rikkantott egyet. Mohóságában száján kicsurgott a nyála, nyelve kileffent a fogai közül és olyan gonoszul nézett, hogy az antilop egyszerre felismerte.

Meg is ijedt szegény, de nagyon! És ha gyáva is a sakál, vajjon mi kell ahhoz, hogy kikapja kezéből a kulcsot és a házukhoz szaladjon?

Iparkodott, hogy a sakál előtt eltitkolja rémületét. Épp egy patak mellett álltak és mikor a kulcsot átnyújtotta, mintha véletlenül tenné, beleejtette a vízbe. Még fel is sikoltott, mintha megijedt volna.

- Ne ijedezzek szomszédasszony, majd én megkeresem a kulcsot - mondta a sakál és a víz színére hajolt. Meresztgette a szemét, hogy jobban lásson.

Egyéb se kellett az antilopnak. Leszegte a fejét, és nekirohant a sakálnak. Hujj, micsoda loccsanással esett a vízbe a gonosz állat! Csak úgy sívított ijedtében!

Az antilop pedig a partról reá! Tiporta, ahogy erejéből tellett. A sakál feje többet volt víz alatt, mint nem. Annyi vizet nyelt, hogy csak úgy lötyögött a gyomrában. Csaknem megfulladt.

Minden erejét megfeszítve kimászott a tomboló lábcskák alól és kiúszott a másik partra. Ott aztán farkát behúzza az erdő sűrűjébe rohant. Az antilop pedig megkereste a kulcsot és hazament. Később, mégis talált olyan gyógyfüvet, amelyik meggyógyította a fiát.«

Éjfél után Bulanga felébresztette a gyereket és miután még egyszer figyelmeztette, hogy adja át övéiknek az üzenetet: a vén Bulanga ott halt meg, ahol született - megölelte és útjára bocsátotta.

Hanem Mbonga mégiscsak egy tizenkét éves kisfiú volt és az éjszakai út riasztónak tűnt fel előtte. Volt ő már máskor is éjjeli kiránduláson, hogyne lett volna, de olyankor a csapat közepén haladt és apja lándzsája védte az esetleg felbukkanó veszedelem ellen. Magányosan most bolyongott először éjszaka. Igaz, itt a megművelt földek közepén már nem élt oroszlán és leopárd is csak nagyon ritkán látogatott erre. Dehát, más veszély nem leselkedhetett rája? Nem léphetett a sötétben kígyóra, vagy nem támadhatta meg egy elkalandozott varacskos disznó?

Szóval mindenképpen barátságosabbnak tűnt előtte, ha nem törődve Bulanga tanácsaival, nappal folytatja útját. Behúzódott az erdőbe, felmászott egy fára és az ágak között kényelmesen elhelyezkedve megvárta a reggelt.

Hajnalba csodaszép volt a világ. A fűszálakon és a kúszónövények vastag levelén harmatcseppek csillogtak. A virágokon aranyos méhek zümmögtek, verébnagyságú piros meg kék szitakötők röpködtek, legyekre vadászva. A fák közül mindenfelől a légykapó gyenge hangja és harkályok dobolása hallatszott.

A sok szépség között Mbonga még bánatáról is elfeledkezett. Most, hogy útban volt feljűk, már nem is látszott olyan nagy bajnak, hogy apját és anyját messzeragadták. Miután pedig a távolságok között nem tájékozódott valami nagyon jól, azt hitte, hamarosan náluk lesz. Az erdő sűrűjében olyan nyugalom honolt, hogy egészen valószínűtlennek tetszett, hogy valami veszély is fenyegetheti.

Csakhamar vidám éneklés közben csörtetett előre a fák között. Bulanga tanácsai elröppentek fejéből. Íjnak való ágat ugyan még metszett magának, de azt tűzben kellett volna edzeni, hogy szívósabb legyen és azt már estére halasztotta.

Ebédre vad gyümölcsöt szedett és forrásvizet ivott rá.

A forrás kis patakocskában folytatódott, annak a partján haladt tovább. A talajt vízereszkék szelték keresztül-kasul, melyek a patakba ömölve annak vizét annyira duzzasztották, hogy az egyik kis tisztáson valóságos tóvá szélesült. Mivel már nagyon meleg volt, megfürdött, majd szunyókált egy nagy baóbab-fa árnyékában.

Alvás után felfrissülve indult tovább. De mint már mondtam, nagyon szeretett játszani és a patak, mely a tavacskán túl rohamos folyásúvá vált, kövek között ugrándozó vizével valóssággal kínálta magát: játsszunk együtt.

Nosza, bicskájával apró ágacskákat faragott, fűszálakkal összekötözte őket, és tutaját a vízre bocsátotta. Mikor látta, hogy egyenletesen úszik, utasokat is állított rája. A kormányost elkeresztelte Brumbinak és biztatta, hogy vezessen sebesebben. Mikor pedig a tutaj apró vízéséhez érkezett, elhatározta, hogyha túljut rajta anélkül, hogy Brumbi a vízbe potyogna, sikerülni fog eljutni édesapjához.

A tutaj szerencsésen átsiklott a vízéses fölött és fedélzetén Brumbival csendesebb vizeken utazott tovább. Mbonga kacagva, hatalmas bakugrásokkal szaladt utána.

Oh, Mbonga! Hol az antilop óvatossága, hol?

A fák észrevétlenül szétnyíltak s Mbonga hirtelen a nyílt mezőn találta magát. Megművelt földek szélén egy csapat fehér gyerek játszott. Riadtan néztek az erdőből feléjük szaladó fekete alakra. A legnagyobb közülük, egy széles vörösarcú kamasz Mbonga elé sietett. Még lett volna ideje visszafordulni az erdőbe, de ő mindenről elfelejtkezve szaladt a gyerekek felé.

A vörösarcú nagyot toppantott.

- Ne ijesztgesd a lányokat, hé! - kiáltotta gögösen.

Mbonga megállt, s egyszeribe eszébe jutott, hogy ő csak egy kis kikuju fiú, akinek akkor se jó fehérek között mutatkoznia, ha azok is csak gyerekek. Izgatottan várta mi következik.

- Mit keresel itt? Hogy mersz erre csavarogni? - kérdezte a pattanásos.

- Én, Sir Derrick Plumplum-Baraban szolgája vagyok és az ő parancsára járok erre.

- Sir Derrick! - kiáltott a vörösarcú, aki igen járatos volt társadalmi kérdésekben - hát az is valaki? Mi sokkal előkelőbbek vagyunk a te őrnagyodnál. Az én keresztanyám Miss Trumpelsdorf, született Brumbrick Karolin és én véresre töröm a pofádat, mert engedelem nélkül idetolakodtál! Megértetted?

Mbonga mindent megértett. De ahelyett, hogy föltámadt volna benne a sakál ravaszsága, mely még halálos csapdából is talál kiutat, csak arra gondolt, hogy őt gyerek még sohasem verte meg, és nem is fogja. Mikor a kamasz ütésre emelte a kezét, pofonütötte és viasszaladt az erdőbe.

Alig ütötte meg, a pattanásos máris kiabálva futott a falu felé, követve társaitól. Mikor már messze járt a harc színhelyétől, tüzet rakott, hogy megedzze iját és megsüsse a patakból fogott vacsoráját, egy tucat hosszúlábú rákot. A kamasz pedig beszaladt a faluba. Bosszúvágtyól fűtve egyenesen keresztanyjához rohant és bepanaszolta Sir Baraban néger inasát a rajta elkövetett elképzelhetetlen vakmerőség miatt. Miss Trumpelsdorf a gyors intézkedések embere volt. Nyomban fölhívta telefonon az őrnagyot és erélyes megtorlást követelt. Az őrnagy megkérte őnagyságát, mondja meg a polgárőrség kapitányának, fogják el a fiút, ki hallatlan szemtelenséggel és hálátlansággal szökött meg jótevője házából.

A kapitány összekürtölte seregét és miután megmutattatta hol történt a támadás, orrát ráncolva kijelentette, nem lesz könnyű dolguk, mert »az efféle fickók« pokolian értenek a bujkáláshoz. Mindenesetre emberei élén behatolt az erdőbe és felfelé haladt a patak mentén, ahol a nedves talajon világosan látszottak a gyerek lábnyomai.

Mbonga pedig nyugodtan üldögélt tüze mellett, rákjait pirította és iját edzette feketére a sűrű füstben. Nagyon megrökönyödött, mikor egyszerre mindenfelől haragos emberek fogták körül és újból megtanították arra, hogy a füle arra való, hogy húzzák, az oldala pedig, hogy rúgják.

Összeverve vitték a faluba és Miss Trumpelsdorf elé állították.

A természetes asszonyság hetyke határozottsággal lépett a gyerekekhez. Előbb két csattanó pofont adott neki, aztán halántéka fölött a gyöngye haját kezdte húzni, miközben felháborodottan kiabált:

- Fogsz még fehér gyerekekkel kötözködni? Fogsz még fehér urakkal kötözködni?

A hajhúzás annál is jobban fájt, mert közben két polgárőr durva erővel akadályozta meg, hogy lábujjhegyre ágaskodhassék.

Aztán előhívták a vörösarcút és megparancsolták, adja vissza a kapott ütéseket, amit az kamatostul meg is cselekedett.

Mbonga keményen összeszorított szájjal állta a kínzást és csak akkor jajdult fel, mikor a kamasz verte, akkor sem a fájdalom, hanem a szégyen miatt.

- Csak kaphatnálak a kezembe - gondolta magában és szeme dühtől csillogott.

- Nézzétek, milyen megátalkodott kis ördög! - kiáltották a polgárőrök, mindenfelől újabb ütlegetek zúdítva rája. Végül bezárták egy faskamrába és az egyik polgárőr fegyverrel a kezében örködött egész éjjel, hogy meg ne szökjék.

A már szépen megpirult rákokat az ellenségének adták fájdalomdíjul, Mbonga pedig vacsora nélkül kuporgott a faskamra földjén és most, hogy már senki sem látta, sírni kezdett.

- Hej, keserves élet! Aki jön rúgja, aki megy üti! Az oroszlan azért öl, mert éhes, ha jóllakott, az orra előtt elmehetsz, nem bánt. A kígyó félelmében mar, ha időt adsz neki, elmászik. Rosszabb a fehér ember, mint az oroszlan, mint a kígyó. Görény a fehér, azért öl, mert szeret ölni. Egyenként kellene őket lándzsahegyre szúrni! Hanem nagyon sokan vannak és rettenetesen összetartanak.

A vén Bulanganak igaza van, de hogy legyen Mbonga ravaszabb a sakálnál?

- Eh - mondta végül - elég a sírásból! Meg kell szöknöm!

Körültapogatta a kamra falát. Schol egy rés, egy korhadás. Igaz, a hátsó falon keskeny ablak fatáblákkal, de látni lehet, hogy kívül keresztpánt van rajta, az ugyan nem enged, hiába rázza.

Reményvesztetten ült vissza a helyére és lecsüggesztette a fejét. A kamra földjén undorító százlábúak szaladgáltak és néha fölmásztak Mbonga lábára. A fiú remegett.

Kintről lépések zaja és edényzörgés hallatszott. Az őr nagyot kiáltott:

- Állj, ki vagy!

- Vacsorát hoztam - feleli egy mély női hang.

- A nevedet, Klára, vagy lövök! - makacskodott az őr.

- Klára!

- Az már más. A regulát be kell tartam. Mit hoztál? - S Mbonga hallotta, hogy az őr puskáját nekitámasztja a kamra oldalának.

- Elment az eszed, vénségedre Dick?* - folytatta a beszédet az asszony. - Szégyent hozol az egész családra. Akkora puskával állsz itt, mintha elefántot őriznél, nem egy szegény megkínzott gyereket. Gyere haza és feküdj le.

* Dikk

- Nem lehet, mama - tiltakozott tele szájjal az őr. - Ideállítottak, itt kell maradnom. Különben is a kis néger megvert egy fehér gyereket.

- Az a csirkefogó kölyök csak azt kapta meg, amit megérdemelt. Ereszd el apa a gyereket, különben szóba nem állok veled.

- Polgárőr vagyok...

- Polgárőr? Fenét! Kovács vagy, és kész. Ereszd el a gyereket.

Nagy sóhajtás.

- Ne kínozz már, asszony. Magam is ezen gondolkozom. De, ha elengedem, engem büntetnek meg. Kiüldöznek a faluból.

- Dick - mondta az asszony - a kamra másik oldalán van egy ablak. Leszedem róla a keresztvasat, ott kimászhat a gyerek észrevétlenül. Te meg lőj utána, csak vigyázz, hogy el ne találd véletlenül, mert célozni azt nem tudsz. Hadd lássam a gyereket.

Csörren a zár. A küszöbön kövér, alacsony asszony jelent meg. Jólelkűen mosolygott.

- Kiküju fiú, alszol?

- Nem alszom - mondta Mbonga és közelebb lépett. Szíve hangosan dobogott.

Az asszony fölemelte a fiú fejét, hogy jobban láthassa arcát a holdfényben.

- Szegény kisfiú! Nézd Dick, mit műveltek vele ezek a pogányok. Csupa vér az arca. Szaladj, nedvesítsd be a zsebkendőmet.

Az őr a kútnál megnedvesítette a zsebkendőt. Az asszony meg letörölte a vért Mbonga arcáról.

- Úgy. Most pedig kisfiú, ha levettem a keresztpántot lökd ki az ablaktáblát evvel a tuskóval és szaladj, amerre látsz. Ha férjem lő, ne ijedj meg. Másfelé fog célozni. Azaz, legjobb, ha a kisfiúra célozol, akkor biztos nem találod el.

Csörrent a keresztvas az ablakon. Aztán az asszony visszament a férje mellé. Összeszedte az edényt és Mbonga még hallotta, amint búcsúzóul így szólt:

- Gondold el, Dick!... Ha a mi fiunkat vernék így össze!

Mbonga nem sietett a szökéssel. Most, hogy a szabadulás útja megnyílt előtte, újból tapasztalt vadásszá vált, aki tudja, hogy semmit sem szabad elhamarkodni.

Merre meneküljön? Mikor a fűskamrához vonszolták, jól megfigyelte a vidéket. A kamra a falu szélén állt, ha balra menekül, a rétre ér és azon túl csakhamar kijut az erdőbe.

Igen ám, de mindenki tudja, hogy arra menekül. Nagyon fáradt, ha üldözni fogják, könnyen utolérhetik. És Mbonga elhatározta, hogy a falun keresztül veszi útját. Megkockáztatja, hogy a lövés zajára kitóduló emberekbe ütközik, de ha ügyes, nagy időt nyerhet üldözőivel szemben.

Most már kiütötte az ablaktáblát. Kiugrott és szaladt a falu belseje felé.

- Ne arra, buta! - kiáltotta utána az őr. De aztán ijedten ütött a szájára. Mégcsak az kellene, hogy meghallják! Ha a fiú ostoba, az az ő baja!

Szerencsére senki nem hallotta a kiáltást. Csak a kutyák ugattak a faluban. Lármájuk elárulta, merre jár a fiú. És az őr rettegve és remegve, de megvárta, míg az ugatás a falu túlsó vége felől hallatszott s csak akkor sütötte el a fegyverét. Igaz, hogy akkor egymásután kétszer.

Mikor a lövés eldőrdült, Mbonga egy előkelő villa kapujánál állt. A kerítés félkörben vezetett a kijárat felé. Előtte hatalmas fügefa állt. A fügefa és a kerítés között volt egy sötét zug és Mbonga oda bújt el. Úgy gondolta, hogy megvárja, míg az álmukból felvert emberek csapattja elhalad előtte s nyugodtan folytatja útját az ellenkező irányban.

Úgy történt minden, ahogyan gondolta. A kutyák ugattak, az emberek ordítózva szaladtak a fāskamra felé s eszük ágában sem volt megnézni, nem guggol-e egy kis néger fiú a fügefa árnyékában és nem eszegeti-e a kerítés rácsain keresztül a finom paradicsomot.

Csak egy dologgal nem számított Mbonga és ez később súlyos következményekkel járt.

Ha a történetek után csöndesen ellép, többet talán nem is keresik. Miss Trumpelsdorf bosszúvágya kielégülést nyert, a polgárőrség parancsnoka pedig nem sietett volna fölötteseivel közölni azt a szégyent, hogy a kis néger gyerek elszökött a fogságból. Így aztán Mbonga zavartalanul folytathatta volna útját, kinek tűnne fel egy ekkora országban egy olyan kicsi néger fiú?

A ház azonban, melynek kapujában Mbonga elbújt, Miss Trumpelsdorf háza volt és a Miss maga is elindult az éjszakai lövöldözés színhelyére.

A harcias asszonyág bizonyos volt abban, hogy vaklárma az egész lövöldözés. Bizonyosan nyulat látott az őr, attól ijedt meg - dörmögte bosszúsan.

Csakis azért ment el, hogy összeszidja az őrt az oktan csendháborításért. Felvette fehér ruháját, eligazította parókáját (hogy parókát visel, az volt a legféltettebb titok egész Kenyában) és méltóságteljes lassúsággal épp abban a pillanatban lépett ki a kapun, mikor Mbonga egy nagy, érett paradicsommal a kezében tovább akart osonni a kerítés mellett.

Miss Trumpelsdorf nem látta Mbongát, de Mbonga látta őt és egész testét megrázta a gyűlölet. Megint nem tudott sem óvatos, sem ravasz lenni. Fogta a hatalmas paradicsomot és a gyűlölt ellenséghez vágta. A paradicsom hangos csattanással szétloccsant és leve végigcsurgott a fehér ruhán. Miss Trumpelsdorf szívéhez kapott és összeesett, Mbonga pedig saját vakmerőségétől megijedve vágatott végig a kihalt utcán és futott, futott míg csak az erdőbe nem ért.

Hajnalban a hasztalan üldözésből visszatért emberek ott találták úrnőjüket villája kapujában heverve. Szíve alatt a ruhán nagy vörös foltok.

- Meggyilkolták - sikoltott fel egy asszony.

- Oh, az az átkozott néger kölyök - hallatszott mindenfelől a kiáltás. A férfiak puskájukhoz kaptak. Az egész falu készen állt Mbonga üldözésére.

Az asszony, aki kiszabadította a fiút a fāskamrából, ott állt a tömegben. Halálos rémülettel szívében elsőnek rohant Miss Trumpelsdorfhhoz. Ha az a gyerek meggyilkolta az érdeemes hölgyet, neki is könnyen meggyúlhet a baja.

A tömeg mozdulatlanul nézte, hogy az asszony Miss Trumpelsdorf fölé hajol, fölemel mellőle egy szétloccsant paradicsomot és fölmutatja. A következő pillanatban mindenki hangos kacagásba tört ki.

Éppen ekkor ébredt fel ájulásából a tiszteletreméltó hölgy. Mikor az emberek látták, hogy úrnőjük nyitja a szemét, iparkodtak minél hosszabb képet vāgni. Nem volt veszélytelen dolog, Miss Trumpelsdorfot kinevetni.

De ő már hallotta a nevetést. Haragtól villogó szemekkel kiegyenesedett és lecsapott az egybegyűltekre:

- Ki merészel itt illetlenkedni?

Most már a harcias hölgy tekintélye sem bírta az embereket megfékezni. S mikor az újabb nevetés okát keresve körülnézett, megpillantotta először a paradicsomot, majd Kenya legféltettebb titkát, gyönyörű barna parókáját a földön. Rettenetes sikoltással berohant a házba. Egy órával később utazóbatárában teljes iramban vágatott keresztül a falun.

Miss Trumpelsdorf, született Brumbrick Karolin játékonyságáról volt híres egész Afrikában. Csodálatos módon a városka lakói, mikor meghallották kocsijának zörgését, mégis halálos rémülettel zárták magukra az ajtót és azt mondták:

- Bárcsak ne lettem volna ott, amikor kinevették. Inkább ingerkedem a viperával, mint evvel az átkozott boszorkánnyal. Csak ne hozzon katonaságot a város ellen.

Miss Trumpelsdorf azonban csak Mbonga ellen eszközölte ki katonák kivezénylését, s mikor Brock tábornok teljesítette kérelmét, nyomban visszautazott városába és összedoboltatta a lakosokat:

- Fegyverbe! - harsogta a szószékről - föl a gyilkos négerfiú elfogására! Halál Mbongára!

Miss Trumpelsdorf mellett egy kutyaképű fiatal katonatiszt állott, Karamel százados. Savószínű szemét unottan hordozta körül a téren és akivel pillantása összeakadt, az megborzadva fordította el a magáét. Mikor meghallották, hogy rábízták a Mbonga elleni hadjárat vezetését, mind úgy gondolták, hogy a néger gyereknek vége.

Miss Trumpelsdorf lelkesítő szavai után a kapitány ismertette haditervét. Az erdő, melyben Mbonga menekült, párhuzamosan futott a Nagy-Uganda vasútvonallal s nem messze annak nagy kanyarjától két hatalmas papirusz-mocsár közé szorult. A legkeskenyebb helyen alig párszáz méter széles volt az erdő, a mocsarakon keresztül pedig nem vezetett járható út. Különben is hemzsegték benne a krokodilok. Nem kell tehát más csinálniuk, minthogy lezárják a legkeskenyebb részen az erdőt s a néger fiút kutyákkal a mocsárnak szorítsák, ahol bentragad, mint légy a mézben. A felriasztott polgárőrség feladata az lesz, hogy kétoldalt az erdő szélén kíséri Mbonga útját és megakadályozza, hogy a megművelt földeken keresztül kitorjjon az üldözők gyűrűjéből. Ő, Karamel, mindenütt ott lesz, ahol szükség van rá. Sir Plumplum-Baraban őrnagy mikor meghallotta a történeteket, elküldte híres vérebét, Kullancsot, mely egy héten keresztül őrizte Mbongát és kitűnően ismeri a szagát. Ő meg a véreb összejárák az egész terepet s az igen tisztelt hallgatóság biztos lehet benne, hogy ha valahol keresztezik az átkozott néger fickó nyomait, nem fog előlük megmenekülni.

A gyűlés résztvevői közül gyér taps hallatszott, Miss Trumpelsdorf kézcsókra nyújtotta a kezét Karamelnek és a hajsza megindult.

A terv valóban jó volt. Most már csak azt kellett volna tudniuk, merre jár Mbonga. A néger fiú azonban szórén-szálán eltűnt. Mióta a fogságból megszökött, élő ember még nem látta. Legalább is így tudták ezt Karamel és a kísérei.

De nem így volt valójában. Mbonga mindennap találkozott emberekkel, akik élelmiszert hoztak neki, elmondták a legújabb híreket az üldözőkről, és ha nem volt közel Karamel és bandája, magukkal vitték a kunyhójukba, hogy fedél alatt nyugodtan aludhassa át az éjszakát.

Az erdő és az Uganda-vasút között a síkságon mindenfelé négerék laktak és szívükbe fogadták Mbongát. Különösen azért, mert úgy terjedt el a hír, hogy a gyerek nem is a Bloomi-fiút, hanem az öreg Bloomit hagyta helyben. A Miss megdobálását pedig mindenki nagyszerűnek találta. Így aztán a kikuju és a masszai törzsekhez tartozó falvak egymással versenyeztek, melyikük segíti ügyesebben Mbongát.

Este az apák az erdő szélére küldték a gyerekeket kecskét legeltetni, s ha valamelyik szülő megfélekedett volna erről, úgy a gyerek magától is odament. Így biztosították, hogy Mbonga akárhol is jön ki az erdő sűrűjéből, mindig barátokkal találkozott.

Mbonga pedig sokat tanult kalandjából és most már óvatosabban utazott. Ha még nem is szánta rá magát hogy éjjel járjon, de már mielőtt kilépett este a nyílt mezőre, minden irányba körülnézett, nehogy üldözőibe botoljon. Ha észrevette a várakozó néger fiúk tüzét, odasietett, megölelték egymást és aztán a gyerekek vigyáztak rá, meg ne lepje az ellenség, amíg megissza a frissen fejt kecsketejet és elfogyasztja a finom köleslepényt.

Ha pedig olyan messze volt az ellenség, hogy Mbonga a faluba lopódzkodhatott, a háznál, ahol lakott, titokban összegyülekeztek a falu vénei, hogy bátorítsák, biztassák, tanácsokkal lássák el a gyereket.

- Te, édes fiam - mondta neki például Douba bácsi, Turtubi falu elöljárója - mindnyájunk szeretett gyereke vagy. Az unokaöcsém ügyes, nagy fiú. Most nincs itthon, de holnap elküldöm utánad, menjen az erdő szélén arra, amerre te és segítsen neked, őt is Mbongának hívják, mint téged.

Mbonga könnyes szemmel köszönte meg a sok szeretetet és úgy érezte, hogy napról napra erősebb és okosabb lesz, az öregek tanácsaitól.

Hanem végül is Karamel szimatolni kezdett. Megértette, hogy Mbonga ha még él, egyedül, minden segítség nélkül nem tűnhetett el úgy, mint a tű a szalmakazalban és embereit a négerekre uszította. Először pénzzel, ajándékok osztogatásával próbáltak valamit megtudni, de amikor nem értek el eredményt, egy éjjel rátörtek Turtubi falura és összefogdosták a négereket és vízilóbőr korbáccsal biztatták őket vallomásra. Hiába, nem tudtak árulót találni.

Reggelre már csak Vitipiri, a falu varázslója maradt hátra. A kövér, vén ember idáig kényelmesen élt abból, hogy jósolt a szegény, hiszékeny embereknek. Most, mikor meglátta Karamelt, a hóhérokat és a véres földet Karamel előtt, ijedtében térdre esett és megcsókolta a kapitány lábát. Karamel belerúgott:

- Beszélj, vagy megveretlek.

- Türelem, nagy jó uram, nem tudok semmit. De ha estig adsz időt, kiszedem a vénasszonyokból a titkot.

Vitipirinek sikerült is egy buta fiúcskát találni, aki mindent elárult. Így jutott Karamel a titok birtokába és nyomban intézkedett. A négereknek megtiltották, hogy elsötétedés után elhagyják a falut. Helyette ő állította ki örködni a kereskedők gyermekeit. Korommal feketére festette az arcukat, hogy Mbonga a sötétben négereknek higgye őket és várta, hogy beleessék a csapdájukba.

Mbonga pedig kijött az erdőből és a szélső fák oltalma alatt körülnézett.

A holdat vékony felhők takarták és a homályban alig rajzolódtak ki a mezőség gyöngéd halmai. A dombokon túl papirusz-cserjék sűrű bozótja jelezte, hogy arra ingoványos a talaj, a sötétben nem lenne jó oda tévedni. Két domb között aprócska, vadászmodra rakott tűz lobogott, alig világítva meg a körülötte ülő gyerekek arcát. A terep alakulásából Mbonga kitalálta, hogy a tábornút mellett valahol patak is folyik - kellemes pihenés esik majd a partján. Kabócák hangos ciripelése töltötte meg a levegőt. A gyerkőcök pedig alighanem tücsköket ugrattak egymásnak, mert úgy összedugták a kobakjukat, hogy akár a tüzet ellophatnák mellőlük.

- De mért legelnek a kecskék a tűz és az erdő között - kérdezte magától Mbonga - hátha kilopódzik egy leopárd az erdőből és megtámadja őket. Jól el kellene fenekelni ezeket a fiúkat, hogy megtanulják a pásztorok dolgát.

Megindult, hogy a tűz túlsó oldalára terelje az állatokat, de aztán gondolt valamit s csak a fák alól hajított feléjük egy jókora követ. A kecskék megriadtak a puffanástól és dobogva futottak a pásztorok felé.

Mintha a váratlan riadalom az egész mezőn végigfutott volna. A gyerekek felugrottak a tűz mellől és összevissza kiabáltak. Egyikük el akart iramodni, de a többiek lefogták. Mbongának úgy tűnt, hogy a dombok tetején árnyékok emelkednek fel s a papirusz-cserjék ide-oda imbolyognak. Aztán hirtelen újra elcsendesedett minden.

- Mi volt ez? - döbönt meg.

Az egyik pásztorgyerek most száraz fücsomót dobott a tűzre. De nem csavarta össze, mint ezt bármely hatéves néger gyermek tette volna, hanem szétszórva dobta a parázsra, s így a lángok magasra csaptak. A hirtelen fény fekete arcokat világított meg, de ezek az arcok mégis oly idegenek voltak, hogy Mbonga szívét összeszorította a félelem.

- Itt valami baj van.

Mit csináljon? Feküdjön hasra és csússzon a tűz közelébe? - A fiúk eszén nem lenne nehéz túljárnia, de a kecskék éberségét ki nem játssza, azok egy-kettőre elárulják, hogy jön valaki!

Már-már megpróbálkozott a kúszással, mikor feje fölött megszólalt egy kis bagoly, elnyújtott, halk, egyre vékonyodó kacagással. Nagyszerű ötlet jutott eszébe. Elmosolyodott.

Kis idő múlva újból kacagott a bagoly, de most már nem a fa koronája, hanem a bokrok közül. Huhogása most már nem vékonyodott el, hanem egyenletesen szólt végig. Mbonga pompásan ismerte az állatok hangját s úgy gondolta, hogyha a tűz körül bennszülöttek ülnek, azoknak is feltűnik, hogy a bagoly nem úgy szól, mint máskor, és kitalálják miféle madár kiabál nekik.

De a fekete arcú fickók ügyet sem vetettek a bagolyra és Mbonga most már biztosan tudta, hogy az üldözők csapdát állítottak neki.

- Dehát mi történt? Hogy kerülhetett erre sor?

Sehogy sem tudta kitalálni.

Elkeseredetten fordult az erdő belseje felé, hogy ott gondolkozzék azon, mit kell majd ezután csinálnia.

Három egymás utáni napon próbált kijönni az erdőből és háromszor árulta el a bagoly huhogása, hogy az erdő szélén a fehérek lesnek rája. Negyedik nap este válasz jött a huhogásra, de nem a mező felől, hanem a sűrűségből. Odasietett s egy magas, szélesvállú néger gyereket látott egy kis tisztáson állni, arcvonásait azonban nem tudta kivenni a sötétben. A fiú tölcsért formált szája elé a tenyeréből és buzgón huhogott. De nem a baglyot, hanem Mbongát utánozta.

- Én vagyok Mbonga - lépett eléje - mért nem jöttetek három napig?

- Én meg a turtubi Mbonga vagyok. Jaj neked, szegény fejednek. A fehérek megtudták egy ostoba kisfiútól, hogy látott téged és megparancsolták, maradjunk este a faluban. De én kicsúsztam hozzád! Nézd - dicsekedett - ilyen közel mentem el az őrtálló katonához.

Mbonga megborzongott.

- Hoztál tejet? - kérdezte.

- Hoztam. Idd meg. Hanem azt üzeni az apám, hogy mától fogva ki ne gyere az erdőből. Vérebekkel járnak a nyomodban. Menthetetlenül kézrekerítenek. Itt van Kullancs is, aki Baraban házában őrzött téged.

Mbonga megitta a tejet, elbúcsúzott a fiútól és nagy búsan visszaballagott az erdőbe.

Ezen az éjszakán sokáig nem jött álom a szemére. Az erdő most, hogy nem számíthatott az emberek segítségére, még sötétebbnek tűnt előtte, mint máskor. Valahol messze, éles sikító kiáltás hallatszott.

- Leopárd - mondta riadtan. - Megölt valamit. Lehet, hogy holnap engem öl meg.

Reggel bátorságra kapva folytatta útját. Hanem Bulanga tanácsát még mindig nem fogadta meg egészen. Ijat és nyilat ugyan készített magának, de nem kente meg a nyílvevesszők hegyét kígyóméreggel.

Igazat megvallva, nem volt mersze hozzá.

Pufogó viperával háromszor is találkozott, mindháromszor vastag ágat vágott, hogy eltörje vele a kígyó derekát, de a hulló olyan nagy, olyan félelmetes volt és olyan undorítóan sziszegett, hogy inába szállt a bátorsága.

- Ha nem ölöm meg az első csapásra, megmar. Akkor pedig nincs többé Mbonga.

Igy tehát a jó szerencséjében bízva remélte, hogy nem találkozik leopárddal.

Persze, eztán már élelmezése is több gondot okozott. Ehető gyökeret még talált eleget, de a gyümölcsök már nagyon hullottak, mert közeledett az esős évszak. Jó szolgálatot tett most már a nyila. Ha leterített egy-egy madarat, két ág összedörzsölésével tüzet csiholt és megsütötte. Sok időt vesztett a méhészmadar követésével, amely maga után csalja az embert és megmutatja neki a méhek odvét. Kitűnő táplálékot jelentett a friss méz.

Egyszer a méhészmadarat követve, egy alacsony fa alá jutott. Hát uram-fia, a fa ágai között egy leopárd gunnyaszt! A méhészmadar ugyanis olykor a leopárd fészkéhez csalja a vadászt, mert bízik abban, hogy az ember a gyűlölt ragadozót is elpusztítja. A leopárd nagyot fűjt és Mbonga lélekszakadva elrohant. Futott, ameddig lábai bírták, míg össze nem esett.

Szerencséjére a vadállat zsákmányát őrizte a fa ágai között, nem üldözte őt. Hanem riadt futása kivitte az erdőn túlra, a rétekre és mikor összeszedve magát körülnézett, egy csomó angol katonát látott maga előtt.

Az egyikük egy alacsony, szakállas őrmester megkérdezte:

- Ki vagy te, kisfiú?

- Biztosan a kikuju fiú - mondta a másik.

Mbonga gyorsan talpra ugrott. Az őrmester jobban megnézte és megcsóválta a fejét:

- Nem, mégsem lehet a kikuju, arról a körözüvényben az áll, hogy veszedelmes csirkefogó. Egy ilyen kisgyerek nem lehet olyan nagyon veszedelmes.

Mbonga ravaszul úgy tett, mintha nagyon örülne a katonáknak.

- Jaj de jó, hogy itt vannak! Egy leopárd üldözött.

- Leopárd? - nevetett az őrmester. - Nem hazudsz kisöcsém?

Mbonga gyorsan elmondotta kalandját, de úgy, mintha a méhészmadar az erdő széléről, ahol apró madárkáknak akart hurkot állítani, csalta volna be a sűrűbe. A katonák elhitték, hogy ez nem az a kisfiú, akit ők keresnek, de az őrmester nem engedte el.

- Dick! Hé, Dick! - kezdett kiabálni - gyere csak ide.

- Az alacsony bokrok közül két újabb polgárőr került elő. Az egyik egy magas, karcsú fiatal-ember volt, a másik - és itt Mbongának majd elállt a szívverése - az az ő, aki őt a faluban szabadon bocsátotta.

- Dick - mondta az őrmester - ez az, vagy nem ez az?

A megszólított pápaszemet húzott elő kabátja zsebéből, orrára tette és alaposan szemügyre vette a kis kikuju fiút. De nem szólt semmit, csak forgatta a fejét.

- Nos, Dick - tette vállára a kezét a fiatalabbik katona - nem ismered meg?

Mbongának úgy tűnt, mintha ezeknél a szavaknál könyökével oldalba lökte volna Dicket. Az hátrafordult.

- Nem, Arthur - felelte - nem ismerem meg. Túlságosan sötét volt, nem láttam az arcát. De úgy rémlik, mintha sokkal magasabb és vállasabb lett volna.

Ahá! - kiáltotta Arthur. - Mindjárt gondoltam.

De az őrmester szúrósan nézett rá:

- Maga most katona. Maga csak ne gondoljon semmit. Gondolkozik maga helyett az őrmestere!

Avval Mbongához fordult:

- Melyik faluból vagy?

A kis kikuju nagyon megijedt. Turtubi volt az utolsó falu, melynek nevét ismerte, azt meg már majd egy hete maga mögött hagyta. Félt, hogy nem hiszik el, hogy olyan messzire vetődött szülőfalujától. Mégis turtubinak kellett vallania magát.

Mármost az történt, hogy Turtubi után az erdő messzehúzóódott vissza dél felé, majd a szántóföldek és lápok egy széles öblét körülfogva ismét északra kanyarodott, úgyhogy Mbonga, aki az erdő szélén utazott, egy hét alatt tette meg azt az utat, melyet Turtubiból a mezőkön keresztül egy nap alatt megjárhatott volna. Állítása így hihetőnek hangzott, s az őrmester úgy döntött, hogy a fiút visszakíséri a faluba. Arthur ajánlkozott, hogy velük megy. Így hát Mbonga dobogó szívvel taposta a fűvet a két fehér előtt és azon törte a fejét, most aztán mi lesz?

*

Miss Trumpelsdorf falujában négyszázhetvenhárom fehér férfi lakott, de Karamel kapitány beszédét négyszázhetvennégyen hallgatták végig. Éppen ott tartózkodott barátjánál, Dicknél Arthur, a híres vadász, aki akkoriban néhány társával egy új távíróvonal útját jelölte ki Uganda és a tenger között, részben az erdőkön keresztül, és ő is elment a gyűlésre. Arthur kommunista volt, így hát szerette a négereket, s oly iszonyatos dühvel töltötték el Karamel szavai, hogy észre sem vette, hogy Dick ájuldozik mellette. Csak mikor a gyűlés után haza akartak menni, látta, hogy barátja halálsápadt és alig tud járni.

- Mi baj, Dick? - kérdezte csodálkozva.

- Szörnyű, Arthur. Ezt az átkozott néger kölyköt én eresztettem szabadon... Ha elfogják, jaj szegény fejemnek.

- Hát tegyük róla, Dick, hogy ne fogják el!

- Csak az asszonyokra ne hallgass, Arthur - mert abból csak baj lesz.

Arthur erre már nem válaszolt, hanem nyújtott léptekkel igyekezett hazafelé. Dick kunyhójába érve leakasztotta puskáját a szegről, vállára vetette takaróját és indulni akart.

- Hová - állt elébe Klára asszony.

- Karamel seregébe.

- El akarja fogni a fiút?

- El, asszonyom.

- Maga is olyan gazember, mint a férjem? Mit akar csinálni avval a szegény gyerekkel?

- Meg akarom neki mondani, asszonyom, hogy forduljon vissza, amerről jött és tegyen egy nagy kerülőt, mert ha Karamel a mocsarak közé szorítja, akkor vége.

Az ajtóból visszaszólt:

- Neked is jobb lenne, Dick, ha velem tartanál.

Igy történt, hogy Dick és Arthur együtt léptek be Karamel csapatába. Dick alaposan lefogyott az örökös aggodástól, s mikor meglátta Mbongát, egyszerre a gyomrába sülyyed a szíve. Már ott tartott, hogy mindent elárul, amikor Arthur, aki soha nem vesztette el a fejét, egy titkos jellel figyelmeztette. Így sikerült a fiúnak felismeretlenül maradni.

Hanem az ellen már Arthur sem tehetett semmit, hogy az őrmester visszakísérje Mbongát Turtubiba. Legalább velük tartott, hátha útközben támad valami jó ötlete, amivel segíthet a fiúnak.

- Leüsem az őrmestert?... Elbuktassam?...

Nem jutott eszébe semmi jó gondolat.

Mbongát is hasonló gondok kínozták. Nagyon elhagyottnak, védtelennek érezte magát és úgy hitte, vége van mindennek.

Még jó messze voltak a falutól, mikor a dombok alján egy öreg négerrel találkoztak, aki egyéb szerszám híján egy rossz kőkapával készítette földcsékjét a vetés alá. De már nagyon nehezen mozgott az öregségtől. Minden tíz lépés után megállt, és nyögve törölte meg homlokát. Mikor észrevette a közeledőket, kapája nyelére támaszkodva nézte őket. Mbonga elhatározta, hogy szerencsét próbál.

- Ez az ember - mondta - szintén Turtubiból való és jól ismer engem.

Arthur rögtön Mbonga segítségére sietett:

- Hé, öreg! Az őrmester úr azt hiszi, hogy ez a fickó Mbonga, a kikuju fiú, a gyerkőc viszont azt állítja, hogy Turtubiból való és maga ismeri.

Az öreg néger levette a sapkáját:

- A gyerek igazat mond, uram. Valóban Turtubiból való, őt is Mbongának hívják, mint a másikat és az én fiam.

Mbonga majd ugrálni kezdett örömeiben! De erőt vett magán, állt lesütött szemekkel és várta, hogy mi következik.

Az őrmester gyanakodva pislogott Arthurra:

- Elengedjük?

- Ha szabad kérnem nagy jó uraim - mondta az öreg néger - ne engedjék el. Vigyék be a faluba és verjék el alaposan. Csirkefogó kölyök ez, tetszik tudni. Folyton az erdőben csavarog, míg én, öreg ember a földünkön töröm magamat.

- Fene beléd! - mérgeskedett az őrmester. - Van nekem más egyéb dolgom is, minthogy a te kölyködet neveljem. Vágd fültövön, s akkor majd engedelmeskedik. Jön, Arthur?

- Ha nincs ellenére őrmester úr, én még maradok.

Az őrmester elment. Az öreg néger nem valami barátságos pillantásokat vetett Arthorra.

- Fogd a kapát és dolgozz - mondta Mbongának.

Arthur elmosolyodott:

- Lassan, csak lassan, van még idő.

Leült egy nagy kőre, tarisznyájából kenyeret meg szalonnát vett elő és falatozni kezdett. A két négert is megkínálta. Evés közben hirtelen megkérdezte:

- Hát te vagy a kikuju fiú, vagy nem te vagy?

Mbongának torkán akadt a falat. Némán rázta a fejét.

- De én azt hiszem, te vagy. A parancsnokság jó szolgálatot tett neked, mikor olyan veszedelmesnek írt le, mert a fiúk most ilyen csöppségre mint te, nem gyanakszanak. Én viszont beszéltem az őrral, aki téged szabadon bocsátott és így ismerlek.

Mbonga azonban rendületlenül rázta a fejét.

- Hát - mondta Arthur ravasz mosollyal - hiszek neked. De ha véletlenül találkoznál Mbongával, mondd meg neki kérlek, hogy ne menjen tovább ezen az úton, mert már csak pár napi járóföldre van a papiruszmocsaraktól, ahova Karamel kapitány be akarja szorítani. Forduljon vissza keletnek és ott próbáljon kicsúszni az üldözők gyűrűjéből, ahol senki sem keresi.

Mármost Mbonga látott papirusz-mocsarat és tudta, hogy azon csak az elefántok, a krokodilusok és a gázlómadarak tudnak áthatolni, bár néhány száz méternyire, zsombékról-zsombékra ugrálva az ember is belegázolhat. Így aztán, mikor hallotta, hogy papiruszmocsarak zárják el nyugat felé az útját, nagyon megijedt.

- Sehol nem vezet út a mocsarak között - kérdezte?

- Vezet, de azt Mbonga nem használhatja, mert az összes utat elállták Karamel katonái.

Mbonga most már sejtette, hogy a fehér katona barátja, de óvatosan mégis csak úgy válaszolt:

- Át fogom adni üzenetét Mbongának, ha véletlenül találkozunk és az bizonyára meg fogja hallgatni a jó fehér ember tanácsát.

- Ez a beszéd illik Mbongához - felelte Arthur.

Ekkor a távolban feltűntek azok a katonák, akiktől kevéssel előbb elváltak. Egy másik úton rendezetlen csoportban vonultak a falu felé. Mikor közelebb értek, látni lehetett, hogy egy néger gyereket vonszolnak magukkal, egy magas, szélesvállú, tizenhat-tizenhét éves kamaszt. A gyerek haja csapzottan lógott a homlokába, arca csupa vér volt.

Mikor a katonák meglátták Arthurt, kiabálni kezdtek:

- Nézd Arthur, elfogtuk a kikujut. Ereszd el a foglyodat!

Mások pedig menet közben rugdalni kezdték a gyereket:

- Miattad kellett ott hagynunk a családunkat és az erdőt őrizni.

A fiú kiabált:

- Én nem vagyok kikuju, én nem vagyok kikuju!

Mbonga a hangjáról egyszerre megismerte a Turtubi Mbongát és felugrott:

- Bácsi! Ezt a fiút miattam verik. Én vagyok Mbonga.

De Arthur megrázta a fejét:

- Ej de ravasz vagy! Segíteni akarsz az igazi Mbongán.

- De bácsi - erőlködött Mbonga - igazán én vagyok a kikuju.

- Nem, te nem vagy az. Mbonga tudja, hogy a másik gyereket verés után szabadon engedik, de ha ő kerül kézre, őt nem fogják újra elengedni.

A fiú fejtvesztve kezdett kiabálni:

- Hé, katonák, álljanak meg!

Arthur egyik kezével elkapta a fiú vállát, a másikkal befogta a száját, hogy ne tudjon kiabálni. Mbonga vergődött az erős szorítás alatt, de nem tudta magát kiszabadítani. Csak akkor engedte el, mikor a katonák eltűntek a messzeségben. Akkor leültette a köré és ezt mondta neki:

- Téged várnak a szüleid, Mbonga. El kell jutnod hozzájuk, mert te most az egész néger nép nevében harcolsz az angolok ellen és nem szabad a kezükbe kerülnöd.

- Annak a fiúnak is van apja meg anyja - mondta Mbonga.

Az öreg néger, aki eddig hallgatva ült a földön, most megszólalt:

- Avval te ne törődj. Az a gyerek az én fiam.

Mbonga álmélkodva nézett az egyik felnőttől a másikra és szeméből az öröm és bánat miatt hullani kezdtek a könnyek.

- Ne sírj, kisfiam - mondta Arthur - amíg harcolsz a szabadságodért, addig számíthatsz minden becsületes ember segítségére. De ha gyáva leszel, a kis gyerekek is ujjal fognak rád mutogatni. Most menj. És ha eljutsz a tiedhez, mondd meg nekik, hogy a fehérek között is vannak a feketéknek barátai.

Mikor Mbonga eltűnt a dombok mögött, Arthur még egy ideig beszélgetett az öreggel, aztán ő is elindult a falu felé. De nem jutott messzire. Pár lépés után a nevét hallotta kiabálni. Megfordult.

Az úton, a távolban nyomukat szimatolva, kinyújtott nyakkal rohant feléje Kullancs, a véreb. Mögötte Karamel kapitány loholt szintén szimatolva és fürkészve. Ebben a pillanatban ő is egy nagy vérebhez hasonlított. Arthur nyomban megértette, hogy Karamel az őrséget vizsgálva megérkezett táborhelyükre és ott Kullancs megszimatolta a kis kikuju fiú nyomát.

A kapitány már messziről kiabált:

- Hol a néger kölyök?

- Bevitték a faluba - válaszolt szilárdan Arthur.

Karamel nagyot sóhajtván megállt. Ajka boldog mosolyra húzódott: - Végre!

De Kullancs nem állt meg. Mbonga nyomát követve hirtelen elkanyarodott és nagy igyekezetében úgy megrántotta a kapitányt, hogy az teljes hosszában végigvágódott a földön.

Egy darabig még maga után is vonszolta, mert pórása vége Karamel övéhez volt kötözve.

A kapitány nagynehezen megfékezte Kullancsot. Fölállt és Arthurra kiáltott:

- Közlegény! A nyomok az erdő felé vezetnek.

- Jelentem alássan, kapitány úr, a nyomok ott a másik úton vezetnek a falu felé.

Sokáig tartott, amíg a hadnagy megértette, hogy nem egy, hanem két négerfiút fogtak, hogy az egyik pici volt, a másik nagy: hogy a picit szabadon bocsájtották, a nagyot elfogták. Leírhatatlan méregbe gurult:

- Gyilkosok! - toporzékolt dühében.

Aztán megindult az erdő felé Mbonga nyomán és intett Arthurnak, hogy kövesse. Arthur azonban közben elhatározta, hogy nem törődve a veszéllyel, megpróbál segíteni a kisfiún. Így hát azt mondta a kapitánynak, hogy a gyerek ebbe az irányba nem ment, hanem jött. Arról pedig, amerről a kapitány érkezett, nem jött, hanem ment. De Karamel jobban bízott a kutyában, mint a katonában. Árulónak, csirkefogónak nevezte és parancsot adott az indulásra.

Kullancs egy darabig befelé vezette őket a sűrűbe, aztán keletre fordult.

- Tetszik látni! - kiáltotta diadalmasan Arthur.

De a kapitány nem volt buta ember. Már napok óta gondolt arra, hogy a gyerek visszafelé is fordulhat és ezért kitartóan haladt kutyája mögött a nyomokon. Közben besötétedett és zseblámpájuk fényénél haladtak tovább. Arthur már nagyon félt, hogy utoléri Mbongát.

Akkor mit csináljon?

Egyszerre messze előttük, a fák között fénypontok kezdtek feltűnedezni. Arthur megértette, hogy az az üldöző csapat, amely fáklyafénynél kelet felől közeledik feléjük.

Mbonga ekkor már nem volt túl messze tőlük. Körülbelül félúton járt a két üldöző csapat között, de a fáklyásokhoz valamivel közelebb. Persze, ő is rögtön kitalálta, hogy ez egy újabb üldöző csapat.

- Visszafordulni - ez volt az első gondolata. Hanem aztán felérte ésszel, hogy a fehér embernek igaza volt, ha nyugatra megy, elpusztul. Ha viszont sikerül elbújni és az üldözők láncá elmegy mellette, mögöttük haladva észrevétlenül mehet tovább. Amellett az üldözők kiabálásokkal mérföldekre elzavarnak minden vadat, még a leopárdot is, és ha nem távolodik messze tőlük, a vadállatoktól sem kell tartania.

Félelmetes gondolat volt, meglapulni egy bozótban és várni, míg az üldözők kutyákkal és fáklyákkal elvonulnak mellette, de nem tehetett mást. Kikereste a legtűskésebb sűrűséget, és nem törődve a bőrét felhasító tövisekkel, a bokrok alá csúszott. Nagyon veszélyes dolog volt ez, hiszen a gyökerek között kígyók is tanyázhattak, de ha Mbongának eszébe jutott a turtubi gyerek véresre vert arca, úgy gondolta, inkább legyen a kígyók, mint a fehérék martaléka.

Mikor már a sűrűség mélyén kuporgott, háta mögül kutyaugatást hallott és fénypontokat látott közeledni. Akik onnét jönnek, nyilvánvalóan az ő friss nyomait követik.

- Végem - gondolta riadtan. Felugrott a földről és menekülni próbált. Persze a tövisek ujjnyi mélyen hatoltak a húzába. Még ez volt a szerencséje, mert az éles fájdalom visszaadta nyugalma. Ha egyáltalán van még valamiben reménye, csak a lapulásban lehet! Visszafeküdt a földre és arcát kezébe temetve, mozdulatlanul hevert.

Jaj de nehéz volt! A kutyaugatás, láрма kétoldról közeledett. Az üldözők már harsány kiabálással érintkeztek egymással. Ő pedig feküdt, feküdt és várta, hogy megzördül mögötte a bozót és húsába vágódnak a véreb éles fogai.

Most minden azon múlt, melyik üldöző tábor közeledik gyorsabban.

Szerencséje volt. A fáklyások lánc kétoldalt elhaladt búvóhelye mellett, anélkül, hogy észrevették volna és csak mintegy ötven méterrel távolabb találkoztak össze Karamellel. Kullancs persze még mindig törtetett volna előre, de a kapitány most már dühösen végigvágott rajta korbácsával és ráparancsolt, hogy feküdjön a földre.

- Úgy látszik - mondta bosszúsan - a közlegénynek volt igaza. Nagyon kellemetlen. Fordítva követtük a gyerek nyomait.

S megindult a menet újra nyugatnak. Mbonga most már az eddiginél is lassabban utazhatott, alkalmazkodni kellett az előtte haladók tempójához. Nappal tisztas távolban követte az üldözőket, éjjel oly közel húzódott hozzájuk, ahogy azt a kutyák szimatjától való félelem lehetővé tette. Nem is találkozott egyetlen ragadozóval sem.

Sajnos, az üldözők lármája a leopárdokkal együtt a nyulakat, madarakat is elriasztotta. Miután pedig gyümölcs már nem volt a fákon, Mbonga éhezni kezdett. Kénytelen volt éjjel a falvakba lopózni, hogy élelmet szerezzen magának.

Egyik nap aztán megtörtént a szerencsétlenség. Az örökké bolyongó Karamel és Kullancs keresztezték a nyomát és megindult az utolsó üldözés.

A kutyákkal egymásután megszagoltatták a nyomokat. Az egész falka a magános fiúcska nyomába eredt.

Mbonga hallotta a lármát, kiabálást, kutyaugatást maga mögött. A nagy zűrzavarban sikerült még egyszer - ezúttal nyugati irányban - átjutnia az üldözők láncán. Most már nem számíthatott ravaszságra, arra, hogy meglapulva elkerülheti a veszélyt. Csak lába gyorsaságában bízhatott, abban sem nagyon.

A papirusz-mocsár, amely eddig fogságba eséssel fenyegette, nyújthatott most már egyedül biztonságot. Ott ugyan nem talál nyomára egyetlen kutya, egyetlen vadász sem. Kifulladásig, torkában dobogó szívvel, sajgó lábakkal, szédelegve futott a fák között, sarkában a kutyák egyre közeledő ugatásával és teljesen kimerülve érkezett meg a mocsár széléhez. Gondolkodás nélkül bevette magát az ingoványba. Zsombékról-zsombékra ugrálva haladt egyre beljebb.

Az üldözők akkor értek a mocsár partjára, amikor őt már elnyelte a papiruszrengeteg. Az első kutyák utánaszaladtak a lápba, és nyomban süllyedni kezdtek. A hajtók füttyöngettek, kötélhurokkal próbálták őket kihúzni. A két leggyorsabb kutya így is az iszapba veszett.

Karamelék tanácsot tartottak. Az volt a véleményük hogy nem érdemes a mocsárba követni a fiút. A kutyák a vízben nem tudják tartani a nyomot, nélkülük pedig a sűrűben úgy sem tudják a gyereket megtalálni. Sőt, ha elhagyják a partot, esetleg egérutat is nyerhet.

Összevonták hát az őrseget és sok kilométer szélességben csatárlánccal vették körül a lápot. Karamel most már biztos volt abban, hogy a gyerek vagy megadja magát, vagy felfalják a krokodilok.

És valóban Mbonga, aki kimerülten feküdt a mocsár egy szilárdabb területén látta, hogy a veszélyes hüllők itt-ott felütik ocsmány háromszögletű fejüket a vízből. De most már nem félt azoktól sem. Most már a pufogó viperát is agyonüti, ha elébekerül. Már csak egyetlen dologtól rettegett, attól, hogy a fehérek fogságába esik.

Mikor kipihente magát egy kissé, tovább-indult. Keresztbe nem vághatta magát át a mocsáron. Azt ókumlálta tehát ki, hogy a parttal párhuzamosan halad mindaddig, amíg túl nem jut az üldözők láncán.

- Az egész mocsarat csak nem veheti körül Karamel katonákkal!

Nem is vették. De új embereket is rendeltek őrésre és oly messzire terjesztették ki az őrszemek hálózatát, amennyire csak tudták. Mindenfelől érkeztek a fegyveresek. Mbonga, aki végső erőfeszítéssel haladt zsombékról zsombékra ugrálva, nem is sejtette, milyen messzire kellene jutnia ahhoz, hogy megkerülje üldözőit. Pedig az út egyre nehezebb lett. Már két ízben eltévesztette az ugrást és derékig az iszapba merült.

Nagy keservesen kapaszkodott ki újra szilárd területre.

Harmadszorra úgy látszott, mindennek vége. Kezével elérte ugyan a menedéket adó fücsomót, de oly fáradt volt, hogy nem bírt rá felkapaszkodni. Egyre süllyedt lefelé.

Ekkor a lába valami szilárdat ért. Egy vén fatörzs hevert az iszapban és így, hogy a lábaival is tudott magán segíteni, sikerült feljutnia a menedéket adó zsombékra.

Pár pillanattal később hatalmas krokodil feje jelent meg azon a helyen, ahol az előbb állt. Kidüledt szemeivel meredten bámult utána. Ha egy perccel korábban érkezik, Mbonga már nem él.

A fiú úgy érezte, nem lesz bátorsága még egyszer belemenni a mocsárba. Karamel terve egész közel állt a megvalósuláshoz.

Csak Arthurral nem számolt a kapitány.

Ő és a társai a papiruszmocsarak közt a szabad területen tanyáztak és hozzájuk is eljutott Karamel üzenete. Mind a hárman elmentek a mocsárhoz, de mind más helyre, hogy könnyebben tudjanak találkozni Mbongával.

Arthur véletlenül jó messze került attól a helytől, ahol Mbonga rejtőzött, de távcsövével állandóan az eget figyelte a mocsár fölött és amikor látta, hogy a keselyűk egy hely fölött gyülekeznek és kitartóan köröznak az égen, rögtön tudta, hogy azok a gyereket figyelik.

A keselyű ugyanis folyton dögöt keres. Nagyon jó szemével már messziről észreveszi az elhullott állatot és odarepül. De nemcsak dögre gyülekezik, hanem a halódó vadat is kíséri felülről és türelmesen várja, hogy elpusztuljon. Mbongáról, aki kétszer is sokáig feküdt mozdulatlanul, azt hitték, végét járja és keringeni kezdtek fölötte. A fiú szerencséjére, Karamelnek másfelé volt dolga, a többiek meg nem értették meg a madarak üzenetét. Arthur az erdön át nyomban odasietett, ahol a mocsár széle a legközelebb esett Mbonga rejtekhelyéhez. Itt a szilárd part félkaréjban mélyen benyúlt az ingoványba.

Az ott őrködők jól ismerték Arthurt. Örömkialtásokkal fogadták. Arthur mosolyogva viszonozta az üdvözléseket.

- Fogjunk kezet utoljára - mondta tréfásan.

- Miért utoljára?

- Mert közel az este, kimásznak a krokodilok a mocsárból és egy-kettőt bizonyára felfalnak közülünk.

Az emberek nem nagyon örültek ennek az eshetőségnek és hátrábbhúzódtak az éjszakára a mocsár szélétől. Arthur éppen ezt akarta. Ő a mocsárnál maradt. Mikor a sötétség tömörebb lett, óvatosan befelé indult az ingoványba. Puskáját lövésre készen tartotta, hogyha krokodilus

közelednék, gyorsan löhessen. Mikor már a partról nem láhatták többet, leült és megvárta, míg felkel a hold.

Alig húsz méterre voltak egymástól, a kis kikuju fiú és ő. Sűrű papiruszcserjék takarták el őket egymás elől. De Mbonga éles füle meghallotta a közeledő zaját. Most aztán törhette a fejét, mit csináljon, ha vakmerő üldözője megtalálja. Kitalálta, hogy tapasztalt vadász lehet, csak a hold fényére vár, hogy folytassa útját. De olyan fáradt volt már, hogy nem tudott tovább menni.

Mikor világosabb lett, az üldözés megint elkezdődött.

Mbonga felállt.

A papiruszbozót megkerülve fehér férfi közeledett lövésre kész tartott puskával.

Mbonga a zsombék széléhez szaladt, hogy beugorjék a vízbe, oda ahol a krokodilus tanyázott. Ekkor a fehér ember rákiáltott:

- Nem ismersz meg, Mbonga?

A fiú új erőre kapva rohant Arthur felé és a karjai közé vetette magát. Arthur bátorítóan veregette a gyerek vállát:

- Minden rendben van. Túljártunk Karamel eszén.

Igy már nem volt nehéz Mbongát keresztülcsempészni az őrség vonalán. Arthur vidám tréfálkozással lekötötte az őrök figyelmét, míg Mbonga, nesztelenül mint az árnyék, kisurrant a gyűrűből. Akkor azt mondta, éjjel úgysem lehet járni a mocsárban, hazamegy és lefekszik a sátrában. A többiek messze laktak, inkább a lápnál töltötték az éjszakát. Mbongával egyelőre megbeszélte helyen találkoztak, hazavitte és elrejtette. Reggel megkereste két társát, felszedték a sátorukat és csendben továbbindultak. A kis kikuju egy sátorlapba göngyölve öszvér hátára kötötték.

Nem sok van már hátra ebből a történetből.

Ugyan még sokára érkeztek meg Uganda határához, de csak azért, mert Arthurnak és társainak útközben folytatniuk kellett az út jelölést, s így csak lassan haladhattak. A fiú három napig beteg volt a kimerültségtől, addig az öszvéren utazott. Mikor új erőre kapott, azt mondták neki, ezentúl nem Mbonganak, hanem Bumbunak hívják és bárki kérdi, mondja azt, hogy Arthur szolgája. Nyugodtan mutatkozhatott emberek között, hiszen a nagy hajsza a papiruszmocsarak után megszűnt.

Az utazás hosszú napjai alatt megtanították fegyverrel bánni és kapott egy kis pisztolyt, amit inge alatt viselt. Olvasni is tanították, de nem tudott teljesen megtanulni.

Szüleit már nem találta életben. Kishúga még az úton elpusztult, anyját, apját sírba vitte a bánat és a nyomorúság. A falubelieknek átadta Bulanga üzenetét és az életbenmaradottak azt mondták, jó annak, aki szülőföldjén halhat meg. Azt, hogy a fehérek között is vannak a feketéknek jóbarátai, a többiek már saját tapasztalataikból tudták. Például ott is élt egy fehér orvos, aki mindent elkövetett, hogy segítsen rajtuk.

Mbonga persze keservesen sírt, mikor meghallotta szülei halálát. Fogadást tett, hogy egész életét hazája felszabadításának szenteli. A törzsénél akart maradni, hogy osztozzék sorsukban, de Arthur és az öregek nem engedték. Magyarázták neki, hogyha valóban használni akar népének, először tanulnia kell. Arthur vállalta, hogy elküldi egy olyan országba, ahol a néger gyerekek is járhatnak iskolába.

Már indulásra készen állottak, amikor váratlan dolog történt.

Karamel kapitány tíz napig őriztette a papiruszmocsarakat, azután feloszlatta a polgárőrséget, és jelentette Brock tábornoknak, hogy a kis kikuju fiút mocsárba fullasztották. Jelentését nagy meglepéssel fogadták és igen szép kitüntetést kapott.

Csak ketten voltak elégedetlenek az események lefolyásával. Miss Trumpersdorf, attól rettegett, hogy a fiú esetleg életben maradt, visszatér és bosszút áll rajta. Követelte Brock tábornoktól, adják elébe Mbonga fejét, másként soha többé nem tud nyugodtan aludni.

A másik, aki sehogy sem volt elégedett a történetekkel, a kapitány volt. Ő persze nem félt Mbongától, de nem bírta elviselni a gondolatot, hogy a fiút nem tudta kézbe kaparintani. Vagy legalább nem láthatta a holttestét.

Hátha él és kineveti őt, Karamel kapitányt?

A foga csikorgott, ha erre gondolt.

Kullancsot nem adta vissza az őrnagynak. Maga mellett tartotta, nélküle egy lépést sem tett sehová. S mert a véreb orrából sem tűnt el Mbonga gyűlöletes szaga, naphosszat, amerre jártak, szimatoltak, kerestek és úgy érezték, nem lesznek boldogok, míg a szag tulajdonosát meg nem találják.

Mikor ezt Miss Trumpersdorf megtudta, saját szolgálatába fogadta Karamelt és megbízta, szerezzen bizonyosságot Mbonga haláláról. A kapitány kivette szabadságát és kutyájával odautazott, ahova Mbonga szüleit száműzték. Ott aztán naphosszat csavarogtak az erdőben, hátha még egyszer keresztezhetik a kisfiú nyomait. Ha életben maradt, ide kellett jönnie.

És végül is megtalálták Mbongát. Nyoma az erdő sűrűjén keresztül egy kis sáttáborhoz vezetett. Végre szemtől szembe álltak az elfoghatatlan kisfiúval.

Arthur éppen távol volt, s Mbonga bizony nagyon megrémült, mikor a bokrok közül rárohanó Kullancs megragadta nadrágja szárát. Mögötte revolverrel a kezében Karamel loholt.

A kapitány irigyen nézte Kullancsot, akinek illet Mbonga nadrágjába harapni. Ő mint a hadsereg képviselője, ezt mégsem tehet. Megragadta a fiú karját és ráncigálni kezdte. Úgy gondolta, hogy Mbonga valahogy megmenekülve a mocsárból, álnéven vadászok szolgálatába szegődött és így jutott idáig. Hogy elkerülje a fölösleges magyarázkodást, el akarta hurcolni a gyereket, mielőtt gazdái visszatérnek. Mbonga lábát a földnek feszítve, ellenkezett. A kapitány és a véreb is alig bírtak vele. Végül is Karamel türelmét veszítve minden erejéből a kisfiú vállába harapott. Mbonga nagyot kiáltott.

Kullancs eleresztette a gyerek nadrágját és szemrehányó tekintettel nézett gazdájára. Őt úgy tanították, hogy húsba harapni csak akkor szabad, ha a letartóztatott fegyvert használ. Egyetlen tisztességes véreb sem tette volna azt, amit a kapitány.

Mbonga kiáltására a bokrokon túlról, másik kiáltás felelt. Arthur igyekezett hazafelé.

Mikor Karamel felismerte a hazatérőt, egyszeriben kitalálta, hogy menekült meg Mbonga. Leírhatatlan dühbe gurult. Idáig álmában sem gondolta volna, hogy a polgárőrök közt is voltak olyanok, akik az üldözöttet segítették.

Fegyverét Arthurra szögezve, eléberohant:

- Kezeket fel! - rikácsolta.

Arthurnak nem volt ideje fegyveréhez nyúlni, így kénytelen volt felemelni a kezét. De azért cseppet sem látszott ijedtnak.

A helyzet úgy alakult, hogy a kapitány, miközben Arthurral foglalkozott, hátat fordított Mbongának, aki kettesben maradt Kullancssal. A hatalmas véreb ugrásra készen figyelte a

gyereket. Időről-időre azonban gyors pillantást vetett Arthurra, hogyha baj lenne, gazdája segítségére siethessen. Mbongának ezeket a pillanatokot kellett kihasználnia, ha csinálni akart valamit.

El tudjátok képzelni, milyen félelmetes dolog egy jól idomított, ugrásra kész véreb előtt revolvért rántani? Hiszen egyetlen harapással szétzúzza a karodat!

Mbonga pedig éppen ezt tette. Saját magáért talán nem lett volna képes ekkora vakmerőségre. De most már Arthurról volt szó, akinek az életét köszönhette!

Kihasználva azokat a pillanatokot, melyekben Kullancs Arthur felé nézett, óvatosan a keblébe nyúlt és megfogta revolvere agyát. Kinyitotta a biztosítékot, kirántotta a fegyvert és lőtt.

Sikerült! A golyó épp fejen találta Kullancsot.

Karamelt már nem találta el, de mikor a kapitány a lövés zajára megfordult, Arthur válláról került le a puska. Egyszerre dördült el a két fegyver.

A kapitány golyója Mbonga jobb karjába fúródott. Arthuré szíven találta a kapitányt.

Igy lett vége a híres nyomozó tisztnek. Miután pedig az őserdő sűrű, az ország nagy, a fehérek nem tudták meg, mi történt vele.

- Mit kellene még elbeszélnem?

Mbonga jelenleg az egyik szabad országban tanul. Hogy miképpen sikerült Kenyából kijutnia, azt már nem árulhatom el, mert titok. Sok derék embernek nagy baja származna abból, ha megtudnák.

Ugyanezért a szereplők egy részének nevét is megváltoztattam. Arthurt például a valóságban nem is Arthurnak hívják, hanem... - de jó lesz, ha abbahagyom az írást, mert ki találok fecsegni valamit, amit nem szabad.

BIRI

Egyszer volt, hol nem volt, még a Damjanich-utcán is túl, volt egyszer egy kilenc éves kislány. A kislánynak Teréz volt a neve, de mindenki Birinek hívta. Azért hívták Birinek, mert ha kérték, ha nem, döntőbírónak jelentkezett.

Ha teszem két fiú azon vitatkozott, hogy melyik a legjobb futbalcsapat, a Honvéd-e vagy a Vörös Lobogó, akkor Biri azt mondta:

- Jaj, ti csacsik! A legjobb futbalcsapat a Bástya.

Avval már szaladt is tova, hogy máshol is igazságot tegyen.

És ha ilyenkor visszahívták a fiúk és azt mondták:

- De Birikém, hiszen a Bástya már régen megszűnt - akkor megbocsátóan mosolygott:

- Megszűnt? Hát az is számít?

Mindennap valami újabb diadal hírével robbant be anyukájához.

- Anyuka! A fiúk vitatkoztak, de én megmondtam nekik, hogy Anglia Londonban van.

- Kislányom! - szörnyedt el ilyenkor anyuka - megint csacsi voltál! Hiszen Anglia egy ország.

- Ja igaz, tudom már! Párizs van Londonban! Megyek és megmondom a fiúknak.

És már szaladt is.

- Milyen szeleburdi! - csóválta anyukája a fejét.

De történt ennél még rosszabb is.

Egyszer például egyik barátnőjének sürgősen orvosért kellett szaladni, mert anyukája rosszul lett. Biri vállalkozott arra, hogy ő majd megmutatja a kislánynak, hol lakik az orvos, mert ő tudja.

Egy reggel történt, a két kislány csak délben tért vissza orvos nélkül. Még szerencse, hogy közben jött hozzájuk a postás, s mikor látta, hogy a kislányokra hiába várnak, ő hívott orvost.

Anyuka nagyon megszidta Birit, és azt mondta, hogy máskor ne vállalkozzék olyanra, amit nem tud.

- De anyukám - felelt Biri - én tudtam, hol lakik az orvos. A nagy házban, amelyiknek vasrácsos kapuja van, kilinccsel.

S mikor anyukája délután séta közben megmutatta, mennyi ház kapuján van rács és kilincs, sértődötten nyitotta tágra a szemét.

- De anyukám! Tehetek én arról, hogy olyan sok kilincs van?

Egy szép téli vasárnap, mikor magas hó fedte a budai hegyeket, de mégis sütött a nap, Bandi (Biri bátyja) és barátja Pista, ródlizni indultak a hegyek közé. Biri váratlanul bejelentette, hogy csatlakozni kíván hozzájuk.

Bandi még maga is kisfiú, de ha Birivel beszél, akkorának érzi magát, mint egy ház. Minden ötödik mondatát így kezdi: Mi fiúk... Például: mi fiúk mindig gondolkozunk előbb, csak aztán beszélünk.

Biri ilyenkor sértődötten ezt mondja:

- Nekem is van nadrágom, tudod?

És otthagyja a bátyját.

Most, hogy Biri is velük akart menni ródlizni, azt mondta Bandi:

- Mi, fiúk, jobban szeretünk lányok nélkül ródlizni.

Remélte, hogy Biri megharagszik és otthon marad. Csakhogy Biri sohasem sértődős, ha akar valamit. Ártatlanul ránézett Bandira:

- Megkérdezem anyukát, elenged-e, jó?

Bandi kedve lehervadt. Ha Biri megkérdi anyukát, abból csak baj lesz, mert anyuka mindig Biri pártján van.

Azt szokta mondani, hogy a kisebbiket segíteni kell.

- Milyen jó neked - fordult Pistához - neked nincs húgod.

Pista azonban álnokul Biri mellé állt.

- Fogadjunk, hogyha nekem lenne húgom, én szeretnék vele játszani!

Igy aztán Bandi sértődött meg.

Pista ebbe a történetbe véletlenül került bele, csak azért kell róla írnom, mert ő is elment a két testvérrel kirándulni. De ha Birit és Bandit ismeritek, őt is be kell mutatnom. Igaz? Már csak azért is, mert másképp nem értenétek meg, miért örült Biri titokban, hogy éppen kettőjükkel mehet ródlizni.

Pista igen jó gyerek, mindenkit szeret, aki hajlandó vele vitatkozni. Bandi azért a legjobb barátja, mert ha ő azt mondja valamire, fehér, akkor Bandi azt mondja, fekete. Sülve-főve együtt vannak, mert senki mással nem lehet olyan jól vitatkozni, mint egymással. Ha aztán kivitatkozták magukat, akkor fogadnak. Ha pedig fogadnak, ki lehetne más a döntőbíró, mint Biri? Értitek már, miért szeret éppen Pistával és Bandival kirándulni?

Most például alig szálltak le a villamosról a Zugligetben, éppen hogy felbaktattak a lépcsőkön a hídra, de még a Tündér-szikla alá sem értek, máris azt mondja Bandi:

- Azért én hóban is sokkal gyorsabban szaladok, mint te.

Pista persze ezt nem ismeri el és ezért fogadni muszáj.

Biri előremegy a két ródlival egy távoli fáig, onnan ad jelt a fiúknak. Azok futni kezdenek és bebizonyosodik, hogy Bandi valóban hóban is jobban tud szaladni, mint Pista. És ezt Biri állapítja meg.

Aztán Bandi azt mondja Birinek:

- Ha felmászok oda az oldalra és elengedek egy kis hólabdát, mire leér, olyan nagy lesz, mint a fejed.

Mire Pista:

- Ha én engedem el a hólabdát, még sokkal nagyobb lesz.

Ezt megint le kell fogadni. Újból Biri a bíró, és újból kiderül, hogy Bandi az ügyesebb.

Ezért aztán Biri, bár egy kicsit húzza az orrát - titokban nagyon jól érzi magát a fiúkkal.

Másrészt Bandi még mindig játssza a sértődöttet, mert Pista nem neki adott igazat Birivel szemben, de azért ő is nagyon örül, hogy győzelmeinek Biri személyében tanúja is van.

Pista meg mindenkiel szeret együtt lenni, akivel vitatkozni lehet és egyáltalán nem bánja, ha elveszíti a fogadást.

Igy hát nagyon jókedvűen értek a Normafához.

A Normafa alatt hosszú lejtő kezdődik. A lejtő alján vadberkenyefák állnak, úgyhogy ügyes ródlizó átmehet közöttük egyszerre kettő-három is. Nagyszerű alkalom, hogy a fiúk újból fogadjanak, melyikük siklik le gyorsabban a lejtőn.

Ezúttal Pista nyert, mire Bandi megmagyarázta, hogy egyszeri lefutással nem lehet eldönteni, melyikük az ügyesebb. A lejtőn ugyanis kisebb-nagyobb görbületek vannak és ha valakinek olyan szerencséje van, hogy a nagyobb görbületbe kerül bele, gyorsabban szalad, mint aki kisebb görbületen csúszik végig.

Ezen egy darabig elvitatkoztak, de mert a vita célja úgyis az, hogy fogadni lehessen, hamarosan megállapodtak egy hűszmenetes versenyben.

Biri ezalatt, mivel a túl meredek lejtőn nem akart lemászni, és így nem lehetett döntőbíró, leült a lejtő tetején egy kilométerköre és irigyen nézte a fiúkat.

Azt elfelejtettem ugyanis mondani, hogy már az úton nagy vita folyt arról, hogy tud-e Biri ródlizni vagy sem. Ő azt állította, hogy tud, csak még nem próbálta, a fiúk meg kinevették. Azt mondták, a ródlizást is tanulni kell és megígérték, hogy majd ha kimulatták magukat, elmennek egy szelíd, lányoknak való lankára és ott Biri is kipróbálhatja a tudományát. De a »lányoknak való« lankát nagyon megvetően ejtették ki és Biri meg volt arról győződve, hogy az a hely, ahol majd őt is fel engedik ülni a ródlira, nem lesz sem magasabb, sem meredekebb, mint egy vakondtúrás. Már előre elkeseredett.

Most annál nagyobb irigységgel nézte, milyen ügyesen siklanak le a fiúk a lejtőn és mentől tovább nézte őket, annál biztosabbra vette, hogy ő igenis tud ródlizni. Az egész tudomány nem áll többől, minthogy rá kell ülni a ródlira és az csúszik vele, mint a villám! Azt nem vette észre, hogy a fiúk lesiklás közben hol az egyik, hol a másik lábukat nyomták a földre és ezzel irányították a ródli futását.

A kilométerköven túl egy másik kisebb lejtő terült el, egy olyan lányoknak való hely, kicsi és kerek. A picike lejtőn egy apró legényke gyakorlatozott. Lecsúszott, aztán megint iparkodott felfelé rövidke lábaival. De nagyon ügyetlen volt szegényke, még az icike-picike lejtőn sem tudott végigcsúszni. Már a felénél felborult és tele lett a szeme meg a szája hóval.

Néhány méterrel odébb egy harmadik lejtő kezdődött. Ez már a hegy másik oldala felé vezetett. Ez sem volt nagyon hosszú, de elég meredek és túl rajta erdei út szaladt Budakeszinek. A lejtőt hóbuckák zárták el az úttól, úgy hogy egy közepes ródlizó, aki csak kicsit is értett a fékezéshez, veszély nélkül lecsúszhatott rajta, mert a hóbuckák maguktól is lassították a ródli futását.

Biri, miután már elég soká nézte a fiúkat és így teljesen megbizonyosodott arról, hogy jól tud ródlizni, megkérdezte az apró legénykét:

- Akarsz velem azon a hosszú lejtőn lejönni? Én nagyon jól tudok ródlizni.

- A hátad mögött? Úgy mint apukával szoktam? - örült a kislegény.

Biri gyorsan a ródlira pattant, a fiúcska mögéje ült, megkapaszkodott Biri ruhájában és a ródli nekiódult.

Minden úgy történt, ahogy Biri gondolta. Nem kellett semmit csinálni, csúsztak maguktól lefelé. Egyre gyorsabban siklott a ródli. Mire a lejtő végére, a hóbuckákhoz értek, már olyan gyorsan szaladt, mint az Úttörővasút, és mert Biri nem tudta, hogy fékeznie kell, átszaladtak a hóbuckákra és ráhuppantak az útra.

- Úgy - mondta Biri elégedetten - itt most megállunk. - Ugy-e jó volt?

Csak hogy a ródli semmi hajlandóságot nem mutatott a megállásra. Szaladt tovább lefelé az úton, még sokkal gyorsabban, mint az előbb.

- Milyen ügyes vagyok! - gondolta Biri. - Sokkal gyorsabban csúszunk, mint a fiúk.

Hanem a pöttöm legényke már megijedt a gyorsaságtól és kiabálni kezdett:

- Le akarok szállni! Álljunk meg, álljunk meg!

- Ejnye kisfiú, ne légy már olyan türelmetlen, mindjárt megállunk!

Azért már egy kicsit ő is félni kezdett, különösen, mikor az út hirtelen elkanyarodott, és ők leszaladtak az útról, egyenesen a fák közé.

- Álljunk meg! - sikoltott a kisfiú - nekimegyünk a fának!

Ott azonban, ahol a ródlijuk leugrott az útról, egy rövid, egyenes kis ösvény szaladt a fák között. A kis ösvényen oly gyorsan jutottak keresztül, hogy Birinek még ideje sem volt megijedni, máris újra az úton termettek, amely a fákat megkerülve eléjük futott.

- Te csacsi félős! - korholta Biri a kisfiút. - Látod, milyen ügyesen vittelek át a fák között? Ezt Bandi sem tudja ám megcsinálni!

A kis legényke megnyugodva elhallgatott egy pillanatra, de mikor a ródli egyre növekvő sebességgel rohant tovább, újra kiabálni kezdett:

- Álljunk meg, álljunk meg!

És izgalmában püfölni kezdte Biri hátát.

- Megállunk, te csacsi, megállunk!

Biri komolyan hitte is, hogy megállnak, mert Pista és Bandi is mindig megálltak, mikor a lejtő végére értek. De ennek a lejtőnek, amelyiken ők szaladtak lefelé, nem akart vége szakadni. Az út csak ment, ment mindig lefelé. Előbb futottak, aztán rohantak, aztán robogtak, aztán repültek. Még a Kovács szomszéd vadászkutyája sem érte volna őket utol, pedig az a nyulat is elfogja.

Biri persze nem tudta, hogy az út, amelyen mentek, sok kilométeren keresztül, egészen Budakesziig rohan lefelé, és olyan veszélyekkel van tele, hogy még a legjobb ródlizók is háromszor meggondolják, míg egyszer megpróbálkoznak rajta lesiklani!

Először is, nem messze attól a helytől, ahol most rohantak, az út háromszor egymásután összeszűkül és a két oldalán álló bokrok hajlós vesszői alaposan elpáholták a vakmerőt, aki elsuhant közöttük, ha nem hajolt nagyon ügyesen a ródlijára.

De ez volt még a legkisebb veszély.

Az út, túl azon a helyen, ahol harmadszor is összeszűkül, hirtelen jobbra fordul. Baloldalán hatalmas szakadék fenyegeti elnyeléssel az ügyetlen ródlizót. A szakadékot csak egy vékony kerítés választja el az úttól és a kerítés bizony könnyen kidülhet, ha olyan sebesen rohan neki a ródli, mint ahogy Biriék vágattak!

A szakadékon túl, épp a félúton, a Normafa és a Makkos Mária között, egy kis tisztáson hirtelen kettéválk az út, és ott, ahol kettévált, egy öreg százesztendős bükkfa várja kemény törzsével a felé közeledőt. Bizony nem úszta meg lábtörés nélkül, aki annak nekiszaladt.

De míg én az út nehézségeit elmeséltem, Biriék már el is érkeztek oda, ahol az út először szűkül össze és az első bokrok fenyegetik hajlós ágaikkal az ügyetlenkedőt. Ez még nem volt nagyon nehéz hely. Nem számoltam meg, de egész biztosan nem állt ott az úton több mint öt bokor. Úgyhogy vannak felnőttek, akik itt még nem is hajolnak ródlijukra, átszaladnak a bokrok között.

Biri azonban csak egy kislány volt, különben most már ő is nagyon-nagyon meg volt ijedve és csak azért nem sírt, hogy még jobban meg ne ijessze a kis legénykét, aki egyre keservebben kiabált és egyre erősebben püfölte izgalmában Biri hátát.

Igy aztán mikor az első bokor hajlós ágaival ráütött a kezére, Biri fölsikoltott és nála is eltört a mécses.

Mikor látta, hogy ennek fele sem tréfa, a bokrok alaposan elverik, gyorsan lehúzta magát és a ródli lapjához szorult.

Igen ám, de a háta mögött ott ült a pöttöm legényke, akit ő ragadott el erre az útra, aki már sírva kiabálta: álljunk meg, álljunk meg! És végül már nem is püfölte Biri hátát izgalmában, hanem egyre görcsösebben fogózkodott belé, hogy le ne essék. És most, hogy Biri előrehajolt, az irgalmatlan ágak a kis legényt kezdték püfölni. Lett is sírás-rívás, jajveszékelés!

De mondom, az első hely, ahol az út összeszűkül, még nem volt nagyon veszélyes, és bár nem számláltam meg, de biztosan tudom, nem volt az út kétoldalán több mint öt bokor. Így aztán hamar átjutottak közöttük és újra fel lehetett egyenesedni.

A kisfiú már nem is kiabált, csak sírt, ahogy a torkán kifért és remegve kapaszkodott Biri kabátjába, hogy le ne essék. A kisfiú helyett Biri kezdett kiabálni - igaz, hogy egyelőre halkan - segítség, segítség!

Hiába, az útnak ezen a részén éppen nem járt senki, és rohamosan közeledett a hely, ahol az út másodszor szűkül össze és két oldalán már egész hosszú sor bokor várja hajlós ágaival a közeledőt. Itt bizony már a legedzettebb felnőttek is előre hajolnak, hogy megszabaduljanak az ágak csípős ütéseitől.

Biri már messziről látta, hogy az út összeszűkül, hogy a bokrok előrehajolnak és fenyegetően suhogtatják hajlós ágaikat feléje. Már előbb megtanulta, hogy a hasrafekvés az egyetlen védekezés a verés ellen.

De éppen itt, a három hely között a legrosszabbikon, ahol a leghosszabb a hajlós ágú bokrok sora, és ahol a legedzettebb felnőtt is ródlijára hasal a rázuhanó ütések elől, mondom, tehát a legnehezebb helyen, Birinek nem volt szabad hasrafeküdnie. Nem volt szabad hasrafeküdnie, mert ott ült mögötte a kisfiú, akit ő ragadott magával erre az útra, s ha lehajlik, őt éri a hajló ágak sűrű ütése.

És Biri ebben a nehéz helyzetben bebizonyította, hogy igaza volt a tanítónéninek. Valóban egész derék kislány, és nem lenne vele semmi baj, ha előbb gondolkozik és csak aztán cselekszik.

A ródli beszaladt a bokrok közé, az ágak kegyetlenül csépelni kezdték Birit, és Biri hősiesen állta az ütések. Nem hajolt le, nem sírt, csak a szemét takarta el a kezével. Pedig higgyétek el, nem volt könnyű dolga, én láttam később a kezét, még a vastag téli kesztyűn keresztül is vörösre verték azok a suhogó ágak.

Aztán ez is véget ért, újból körül lehetett tekinteni.

A ródli változatlan sebességgel szaladt tovább, és az út végeláthatatlan hosszúságban haladt lefelé. Biri nagyot sóhajtott. És mikor a kis legényke már egészen halkán és rekedten újból kérte, hogy álljanak meg, így válaszolt:

- Nem tudok megállni, kisfiú. Kiáltunk együtt: Segítség! Állítsák meg a ródlit!

És kiáltották együtt: Segítség! Állítsák meg a ródlit!

A turisták figyelmesek lettek a kiabálásra, és szerettek volna segíteni a gyerekeken. De mikor látták, hogy a ródli szinte szikrázva rohan lefelé a lejtőn, ijedten ugrottak félre az útjából. Nem is tehettek volna jobbat; ha a helyükön maradnak, a rájukcsapó ródli össze-vissza törte volna őket.

Igy közeledett a hely, ahol harmadszor is összeszűkül az út és az ágak fenyegetően integettek Biri felé. Biri az ijedtségtől végre sírva fakadt és hangosan kezdett könyörögni a bokroknak:

- Ne bántsatok, jó leszek! Ne bántsatok, jó leszek!

Szegény Birikém!

Oly meghatóan könyörgött, hogyha a bokrok megértik a szavát, biztosan messzeszaladnak az úttól, nehogy véletlenül is hozzáérjenek. De hát a bokrok nem értik a könyörgést, nincs lábuk, nem tudnak futni. Nem tudnak semmi mást csinálni, mint hogy állnak az úton, hajlós águkat csóválják és végigvágznak azon, aki ügyetlenül közeledik feléjük.

Bizony, szegény Birikém, ha valaki számárságot csinál, ha valaki előbb cselekszik, és aztán gondolkodik, annak el kell viselnie cselekedete következményét, akárhogy fáj is! Kivéve, ha vagy ő nagyon ügyes és segíteni tud magán, vagy a többi emberek segítenek rajta.

Itt az utóbbi történt.

Az úton sűrű bokrok között úttörők mentek lefelé egy tanító pajtás vezetése alatt. Sielni tanultak, de egyelőre sítalpuk nélkül, bottal a kezükben a mozdulatokat gyakorolták.

Mikor meghallották Biriék kiabálását és látták a feléjük robogó szánt, nagyon megijedtek. Ahhoz ők túlságosan kicsinyek voltak, hogy megkíséreljék a ródli megállítását. De hogy mégis segítsenek Birikén, megálltak az út két szélén, megfogták egymás sítotját és hátrahajlították a bokrokat, hogy az ágak ne verjék Birit. Közben a félelemtől hangosan dobogott a szívük, mert jól tudták, ha a ródli csak egy kicsit félrebillen útjából és elkapja valamelyiküket, az sokáig nem fog felkelni az ágyból.

De nem történt semmi baj. A ródli nem billent félre és hála az úttörőknek, Biri úgy ment keresztül a bokrok között, hogy egyetlen vékony vessző sem érhetett a ruhájához. Én mondom nektek gyerekek, az az igazi hős, aki akkor is teljesíti a kötelességét, ha a szíve hangosan dobog a félelemtől!

A verekedős bokrokon így hát túljutottak, de most következett csak az igazi veszély. Már lehetett látni, hogy hirtelen elkanyarodik az út és az úton túl ott ásít a félelmetes szakadék, ember pedig aki segíthetne, nincs sehol!

Hej Biri, Biri! Ha ezt is megússzátok baj nélkül, csuda nagy szerencséd van, mondhatom!

Az útkanyar közeledett, a korlát, ami a szakadékot elválasztotta az úttól, mind nagyobb lett és már úgy látszott, menthetetlenül nekiszaladnak.

Ezen a részen azonban kevés volt a fa és a bokor, sokat fűjt a szél és az út jobboldaláról elhordta a havat. Az út egy kicsit dőlt is jobbfelé és ahogy a ródli ehhez a szélhez közelebb csúszott a havon, jobboldalán a talpa kopár talajhoz súrlódott. A földből apró, fagyott kavicsok álltak kifelé és a talp vasának ütközve apránként úgy lefékezték a ródli jobbfelét,

mintha Biri tudott volna kormányozni és a sarkát szorította volna azon az oldalon a földhöz. A ródli így éppen a szakadék előtt a kanyarban jobbra fordult és továbbra is az úton haladva siklott lefelé.

Oly lassan mozgott az erős fékezéstől, hogy Birinek módja lett volna leugorva a ródliról megállítani, de nem mert s talán egy pillanatra elbáméskodott azon, milyen ügyesen fordult el a szakadéktól.

Mire eszébe jutott, hogy nem ő volt ügyes, hanem az út, már késő lett volna az ugrás! A ródli megint rohanni kezdett.

És már közeledtek a helyhez, ahol az út kettéágazik és a százesztendős vén bükkfa várja az ügyetlenkedőket.

Most már aztán igazán nagy volt a veszély. A ródli minden eddiginél sebesebben csúszott lefelé, a fatörzs villámgyorsan közeledett, már csak húsz méterre volt, már csak tizenötre, már csak tízre...

És Biri ijedten és félelmében kiabálva eltakarta mindkét kezével az arcát, hogy legalább ne lássa a fát, aminek mindjárt nekiütköznek.

Aztán egy nagy lökést érzett, a ródli futása meglassult, valaki kiabált. Aztán a ródli megállt és az erős rándulástól legurult a hóba. Kinyitotta a szemét.

Éppen a fa tövében feküdt, mellette a kisfiú.

Az történt ugyanis, hogy mikor Biri eltakarta arcát, kiejtette kezéből a kötelet. Tudjátok, azt, ami minden ródli orrába van kötve, hogyha az ember leszáll a ródliról, legyen mivel húznia, ha pedig rajta ül, legyen mibe kapaszkodnia. A kötél így a ródli mellett csúszott tovább.

Egy fiatal bácsi, egy egészen fiatal és nagyon ügyes bácsi, mikor a ródli elszaladt mellette, felkapta a kötelet és erősen megragadta. A gyorsan szaladó ródli olyat rántott rajta, hogy hasraesett a hóban. De azért nem engedte el a kötelet, hanem addig húzta, rángatta, amíg az pont az öreg fa előtt megállt, és mint tudjuk, a gyerekek a hirtelen rántástól a hóba gurultak.

Én nem szeretek nevetni más baján, és azért nem mondom el, hogy a fiatal bácsi és a tisztáson levő felnőttek miket mondtak Birinek, mikor végre felkecmergett a mély hóból! Birinek úgyis az fájt a legjobban, hogy a fiatal bácsinak a nagy eséstől, meg a rákövetkező csúszástól a pulóverje is elszakadt.

De minden szidásnak vége szakad egyszer és Birinek, meg a kisgyerekeknek vissza kellett indulnia a tetőre.

Igen ám, ha az olyan egyszerű lenne!

A kis legényke a sok sírástól, félelemtől, kiabálástól úgy kifáradt, hogy alig mentek száz métert fölfelé, kijelentette, hogy egy lépést sem tud tenni tovább, és leült az út szélére!

Mit volt mást tenni, Biri felrakta a legénykét a ródlira és elkezdte húzni felfelé.

Jaj de keserves dolog volt!

Biri az izgalomtól maga is alig állt a lábán és most a meredek úton még a pöttöm emberkét is cipelnie kellett!

Hogy repültek az elébb ezen az úton lefelé! És milyen lassan vánszorogtak most felfelé!

A legrosszabb az volt, hogy Biri cipője csúszott a havon és a kislány minduntalan orra esett. A fiú ilyenkor ijedten kiabált:

- Jaj, el ne eresszed! Jaj, el ne eresszed!

Attól félt szegényke, hogy visszacsúszik.

Ment, mendegélt szegény Birike, húzta maga mögött a nehéz ródli. A fáradtságtól remegett a lába, az ütésektől fájt a keze, de csak ment fölfelé, csendesen sírdogálva, de eszébe sem jutott, hogy le is tehetné a kisgyereket, akit ő ragadott az útra. Sőt valahányszor elcsúszott, és a kisfiú kiabálni kezdett, még vigasztalta is.

- Ne félj, kisfiú, nem foglak elengedni!

Lassan túljutottak a kanyaron, ahol majdnem a mély szakadékba zuhantak, elhagyták a helyet, ahol az úttörők hajtották szét a bokrok ágait és már látták a bokrokat, amelyek oly keservesen elverték Birikét, amikor nem hajolhatott el az ütések elől, mert azok a mögötte ülő pöttöm kis legényt érték volna.

Ekkor a bokrok között megjelent egy ródli.

A ródli orrában egy bácsi térdelt, a hátulján pedig egy kisfiú ült, a fejét a válla közé húzva.

A bácsi úgylátszik nem találta elég sebesnek a ródli futását, mert féltérden állva a másik lábával a földet rugdalva még gyorsított is és nem törődve az arcába csapódó ágakkal, fejét feltartva a messzeségbe nézett. Nem is ment ródli még soha olyan gyorsan ezen az úton, mint a bácsié.

Ahogy a kisfiú meglátta a bácsit a ródli orrában, felkiáltott: - Apu! - és nyomban abbahagyta a sírást.

Biri pedig meglátta a ródli végében kuporgó gyereket és ő is felkiáltott: - Bandi!

De neki egyelőre sürgősebb dolga volt, mint az öröendezés. Minden erejét megfeszítve oldalt fordította a szánkót és iszkolt kifelé, hogy a másik ródli, amely viharebesen száguldott lefelé, el ne üsse őket!

Hanem a bácsi is észrevette a gyerekeket. Egy ügyes mozdulattal leült, két sarkát nekifeszítette a földnek, a ródli kötelét keményen meghúzta és a ródli, orrát ég felé emelve, mint a szilaj paripa, hirtelen megállt. A bácsi leugrott, fölkapta a kis legénykét, magához szorította és azt mondta:

- Fiam!

Bandi is leugrott a ródlióról, Birihez szaladt, megállt előtte és szégyenkezve törölgette potyogó könnyeit. Ő nem szólt egy szót sem.

Ugyanis mikor a fiúk befejezték a versenyt és visszamentek a lejtő tetejére, ijedten kezdték keresni Birit. Ugyanott egy bácsi meg egy néni egy kisfiút kerestek. Egy síelő látta, hogy egy kisfiú meg egy kislány lecsúsztak a kisfiú ródliján a lejtőn és tovább mentek az úton. Mindannyian kitalálták, hogy ez volt Biri meg a bácsi kisfia.

A bácsi nem habozott sokáig, hanem maga mögé ültette Bandit a ródlióra, és hanyatt-homlok rohantak a szökevények után!

Most aztán megtanulhatta Bandi, mi az a ródlizás!

Suhantak, mint a villám!

A bácsi egyáltalán nem fékezett és még csak nem is ragaszkodott az úthoz, hanem amikor ösvényt látott, amelyik keresztülvezetett a fák között, azon szaladt tovább.

És hogy kormányzott! Igazán - Bandi elhatározta, hogy amíg meg nem tanul úgy kormányozni, nem fogja többé mondani, hogy jól ródlizik.

A haddelhadd csak akkor kezdődött, amikor a bácsi nem elégedett meg a ródli sebességével, pedig máris úgy repültek, mint a szél, és feltérdelve az ülésen, egyik lábával is siettetni kezdte a ródlit. Mi tagadás, Bandi féltében behunyta a szemét és csak nagy sokára merte újra kinyitni.

Akkor már ott álltak Birike, és a pöttöm kis legényke előtt.

Biri nagyon félt, hogy a bácsi összeszidja, mert a kisfiút elcsalta magával. De a bácsi csak ránézett Birire és mikor látta, milyen fáradt, mennyire összeverték az ágak, csak meg-simogatta a kislány fejét és nem szólt egy szót sem. A pöttöm kis legényt ráültette az egyik ródlira, Birit a másikra. Annak a ródlinak a kötelét, amelyen a kisfiú ült, Bandi kezébe nyomta, a másikat megfogta ő:

- Aló, lovacsákák! Indulás fölfelé!

Bandi egész úton morgott, hogy cipekednie kell Biri hibájából, de a bácsi bizony oda se figyelt méltatlankodására. De mikor végre a tetőre értek, és a pöttöm kis legény mamája szidni kezdte a fiát, hogy csak egy percre mentek el és máris milyen nagy bajt csinált, a bácsi félbeszakította a veszekedést:

- Hagyd, anyuka! Mindnyájan hibáztunk és mindnyájan megbűnhödtünk érte. Birit és engem megvertek a bokrok. A fiam rekedtre sírta magát. Bandi a tetőig húzta a fiamat, és különben is nagyon félt, amíg szaladtunk lefelé. Te itt fenn aggódtál, amíg visszaértünk. Legföljebb ez a másik gyerek - mutatott Pistára - nem kapott még semmi büntetést. Neki adok egy barackot, így aztán a jövőben mind tudni fogjuk, mit nem szabad csinálni.

Adott Pistának egy barackot és mindnyájan megnyugodtak, csak Bandi bizonygatta Pistának még sokáig, hogy nem is félt olyan nagyon, mikor a bácsi mögött ült és repültek lefelé.

AUGUSZTUS NULLADIKÁN, JULIKÁÉKNÁL

Ha összeírnánk mindent, amit Julikának nem szabad, jókora lista kerekednék belőle. Talán rá sem férne az egész egy irkalapra. Sőt talán kettőre sem.

Egy oldalt csak a szobára, az udvarra, az ünneplő ruhára, a rossz időre szóló tilalmak kitennének külön-külön.

Itt van például Öcsike!
Öcsikének nem szabad:
meghúzni a haját,
megcsavarni az orrát,
rálépni a lábára,
elvenni a játékát,
nem szabad lármázni, ha Öcsike alszik,
nem szabad porozni, ha Öcsike játszik,
nem szabad egyedül a kúthoz engedni,
és így tovább, és így tovább.

Ha valaki olyan jó kislány, mint Julika, akkor betartja a tilalmakat egy hónapig, kettőig. Hanem aztán jön egy nap, amikor úgy érzi, ezt a sok nemszabadot nem lehet kibírni. Ilyenkor aztán jönnek a bajok.

Ilyen nap volt idén július harmincegyediké. Julika már reggel azon nyafogott, miért kell neki nyolc órakor fölkelni, amikor szünidő van. Aztán mindenáron a fehér ruháját akarta fölvenni és megígérte, hogy nem fog benne a homokban játszani. Aztán mégis játszott a homokban a szomszédék Jóskájával. Akkor aztán kikapott.

Délben anyuka bevitte a palacsintát a szobába és megkérte a lányát, vigyázzon, hogy Öcsike le ne rántsza az asztalról. Julika később elfeledkezett az ígéretről és mégis kiment a konyhába. Nem sokkal utána Öcsike is kitotyogott. Valamit mondani akart, de mert még nem tud beszélni, anyukát szoknyájánál fogva behúzta a szobába. Utánuk ment. Benn a szobában aztán látták, hogy Öcsike kinyitotta a kályhaajtót és a hamuba berakta a palacsintát. Szépen máglyába, úgy ahogy a tányéron volt. Öcsinek ragyogott az arca a boldogságtól. Anyu először nevetve csapta össze a kezét, de aztán nagyon mérges lett. Sajnos, nem Öcsire haragudott, hanem Julikára. Rögtön sarokbaállította. És ezért még csak meg sem húzhatja Öcsike haját.

Hát igazság ez?

Mikor Apu hazajött, Julikát hiába hívták ebédre.

- Elmegyek - mondta durcásan.
- No csak - lepődött meg Apuka. - És hova mégis?
- Oda, ahol mindent szabad.

Anyuka erre elpanaszolta, mit rosszkodott Julika délelőtt. Máskor Apu meg szokta szidni a lányát, ma azonban csak megsimogatta Julika fejét.

- Rossz ugye, hogy ennyi mindent nem szabad?

Julika könnyeit nyelve bólogatott.

- Tudod mit - mondta Apuka elgondolkozva - utazzunk el mindnyájan oda, ahol mindent szabad.

Julikának szeme-szája tágranyílt:

- Hol van az az oda?

- Itt, nálunk. Holnap elseje lenne és vasárnap. Nem munkanap, tehát nem fog hiányozni, ha elmarad. Kimondjuk, hogy holnap nem elseje van, hanem nulladika. Augusztus nulladikán pedig mindent szabad.

Ezt eddig Anyu sem tudta és így megkérdezte, hol szabad mindent csinálni.

- Hát a szobában nem. Az utcán sem. De az előszobában vagy a kertben igen.

- Jaj de jó lesz - mondta Julika.

Apu nem szólt semmit, csak furcsán mosolygott.

Aztán megállapodtak abban, hogy ilyen nagy eseményre vendégeket is kell hívni. Juli állítsa össze azoknak a névsorát, akikkel együtt akarja ünnepelni augusztus nulladikát.

Apu rajzolt egy kis táblát, hogy reggel kiszögezhessék a falra:

*Ebben az udvarban augusztus nulladika van.
Itt ma mindent szabad.*

Julika pedig törte a fejét, kiket hívjon meg másnapra.

Jóskát mindenestre. Meg a Katit.

Nem, Katit nem. Ő egyszer nem adta kölcsön a babáját.

Akkor talán Ibolykát?

Azt sem, mert az csúfolódni szokott.

Végül elhatározta, hogy csak Jóskát meg Verát hívja meg.

Apuka megígérte, hogy még délután beszél Jóska meg Vera szüleivel, hogy mindketten eljöhessenek.

Reggel Julikát a legkedvesebb ruhájába öltöztették, a rózsaszín fodrosba és ráadták az új fehér cipőt. Mire megreggelizett, megjött Jóska és Vera. Apuka felállt a lépcsőre és beszédet intézett a gyerekekhez:

- Itt ma mindenki azt csinálja, amit akar. Itt ma kérem mindent szabad. Jó mulatást kívánok az elvtársaknak és elvtársnőknek.

Aztán bement a lakásba.

Julikáék a város szélén laktak, saját házacskájukban. Nagy kertjük volt. Egyik sarkában homokot öntöttek a gyerekek részére, a másik sarkában violát és oroszlánszájat ültettek.

A gyerekek némán körüljárták az udvart és azon gondolkoztak, mit is csináljanak, mikor mindent szabad?

Julika például régen szeretett volna felmászni a deszkakerítésre, ami az ő kertjüket Jóskaék udvarától elválasztotta, de Anyuka megtiltotta. Végre itt az alkalom, gondolta. Mikor azonban jobban szemügyre vette a kerítést, úgy látta, hogy túl magas és szálkás. Rögtön elment a kedve tőle!

Jóska meg arra gondolt, hogy talán le kellene tiporni a virágokat. Akkor azonban nem kaphat több violát Julikától. Pedig nagyon szerette, ha Julika virágot tűzött a gomblyukába.

Végre Verának jó ötlete támadt. Kidugta a nyelvét, mert máskor nyelvet öltögetni is tilos volt. Julika és Jóska megnyugodtak és gyorsan kinyújtották ők is a nyelvüket.

- Me-e - mondták - me-e!

Úgy nevettek, mint akit csiklandoznak.

Másodszorra már csak egy ici-picit nevettek, harmadszor pedig már nagyon unalmas volt a játék.

Akkor megpróbáltak számárfület mutogatni, de nem ért semmit.

Nem tudták, mit csináljanak.

Anyuka mindhárom gyereknek adott egy-egy szelet csokoládét, avval, hogy később egyék meg. Tanácstalanságukban ezt vették elő.

Mielőtt azonban egyik is beleharapott volna, csikorgott az utcaajtó és belépett Julika unokabátyja, Tamás, ki mindegyiküknél nagyobb és erősebb volt. Foghegyről köszönt a gyerekeknek, aztán zsebredugott kézzel végigsétált a kerten. Megállott Apuka cédulája előtt, elolvasta és nagyot füttyentett:

- Ejha! Itt ma mindent szabad! Kitűnő!

Szép lassan odasétált Julikához, kivette kezéből a már papírjából kibontott csokoládét és bekapta.

- Mit csinálsz? - kiáltottak rá a többiek - nem szabad!

- Ma itt mindent szabad - vigyorgott Tamás. - Mindjárt a tieteket is elveszem.

A két kicsi mit tehetett volna mást, ijedten bekapta csokoládéját, majd megfulladtak, amíg nyelték.

Tamás búcsúzólul még meghúzta Julika copfját és elment. De nem az utcaajtón át, hanem be a házba.

Julika elpityeredett:

- Hüpp, hüpp - mondta nagy keserűen.

Jóska és Vera megpróbálták vigasztalni, de Julika most rájuk támadt.

- Nem is azért sírok... De azért, mert ti mind megettétek... Nekem nem hagytatok semmit... Nem is játszom veletek.

Jóska nagyon megsértődött.

- Csak azért ettem meg a csokoládét, hogy a Tamás el ne vehesse, tudod? Utálatosan hazudós vagy!

Julika elvonult duzzogni a lépcsőre, Vera meg Jóska játszani mentek a homokba.

Mármost úgy volt, hogy csak Jóska hozott magával vödört. Meg Julika vödre feküdt a homokban.

Julika vödre piros volt, kék virágokkal és labdázó kisfiúval. Jóskaé meg kék, piros virágokkal és kötélén ugráló kislányokkal. Vera sokáig gondolkodott, melyikkel játsszon. Jóska vödre ugyan szebb volt, mégis a Julikaét választotta, mert jobb szeretett fiúkkal játszani. Alig lett azonban tele a vödör homokkal, Julika mérgesen odarohant.

- Ez az enyém, tudod?

Vera elkapta a vödör fenekét és megpróbálta visszaszerezni. A homok a cipőjükbe ömlött.

Addig-addig húzták a szerencsétlen vödört kétfelől, míg a füle kiszakadt és a két kislány a földrehuppant.

- Jaj - mondta Julika.

- Juj - mondta Vera.

Jóska úgy nevetett, hogy kiejtette a vödört a kezéből.

Julika még jobban elkeseredett, hogy barátja kineveti. Gyorsan felugrott és addig ugrált Jóska vödrén, míg az ellapult, mint a leejtett fagylaltos tölcser, ha meleg van.

- Mit csinálsz? Nem szabad!

- Mindent szabad, mindent szabad! - felelt a kislány, de azért abbahagyta az ugrálást.

Jóska felvette a földről a tönkretett játékát, kézenfogta Verát és húzta maga után kifelé.

- Nem maradok olyan helyen, ahol mindent szabad, tudod?

Julika tehát egyedül maradt, de nem is bánta. Legfeljebb egy kicsit.

- Jobb is, hogy elmentek.

Az igen kellemes, hogy neki mindent szabad. De úgy látszik, ha másoknak is szabad mindent, az rossz. Most, hogy egyedül van, fenéig élvezheti augusztus nulladikát.

Körülzaladt dalolva az udvaron. Beletaposott a virágágyba. Végül a kút körül, ahol mindig volt egy kis sár, meghengergőzött a földön.

Fölállt. Megnézte magát.

Piszkos lett a ruhája.

A kedvenc ruhája! Rémes!

Ekkor kinyílt az ajtó és egy ismeretlen fiú dugta be rajta a fejét.

- Ez kérem az az udvar, ahol ma mindent szabad? - kérdezte illedelmesen.

Julika egyszeriben nagyon büszke lett. Lám, már idegenek is tudják, hogy náluk augusztus nulladika van.

- Ez, kérem - mondta kedvesen. - Nézd, milyen piszkos lett a ruhám.

- Nem baj - mosolygott az idegen fiú - majd lemossuk.

A félignyitott ajtón keresztül egy öntözőcsövet húzott be, végét megcsavarta és se szó, se beszéd, összevissza spriccelte Julikát. A vastag vízsugár majd feldöntötte a kislányt. A víz patakokban folyt a cipőjére.

Mikor már egy tenyérnyi száraz hely sem maradt rajta, a fiú elzárta az öntözőcsövet, udvariasan köszönt és elment. Az ajtót nyitva hagyta maga mögött.

Julika szaladt volna a szobába átöltözni. De a félignyitott ajtón beosont egy kis fekete kutya és csaholva feléje szaladt.

Vékonylábú, nedvesorrú, fekete kutyácska volt. Farkát csóválta futtában.

Julika nagyon jól ismerte a kiskutyát. Sokat szoktak együtt játszani. Máskor futott volna ő is a kiskutya elé, fölkapta és szívéhez szorította volna.

Most azonban rettentően megijedt:

- Hátha Pizsi is tudja, hogy náluk ma mindent szabad és azért jött, hogy megharapjon?

Ijedtében sikoltva futott az icike-picike kutya elől körben az udvarban. A kutyácska mindenütt utána, mindenáron játszani akart.

A nagy kiabálásra kijött a házból Apuka. Egyik karjával a kutyát, másikkal Julikát kapta fel. A kislány sírva simult Apukájához.

- Piszitől félsz? - kérdezte csodálkozva Apuka.

- Hátha ő is tudja? - mutatott Julika a cédulára.

Apuka mosolygott. A kutyát kikergette az utcára, Julikát bevitte a lakásba, ahol Anyuka nagy nevetve tetőtől talpig megmosdatta és átöltöztette.

- Jaj, Apuka - mondta Julika - nem lehetne azt a cédulát leszedni?

- Nem lehet, kislányom, ma egész nap augusztus nulladika van.

- Itthagytott a Jóska. Azt mondta, nem marad ott, ahol mindent szabad.

- Gondolkozz, csak, kislányom, hogy mit lehetne tenni, hogy mindenki azt csinálhassa, amit akar és mégis jól érezzétek magatokat.

Julika azonban nem tudott jobbat kitalálni, mint hogy le kell venni a cédulát.

Apu fejét csóválta:

- No, csak gondolkozz tovább.

Mármost az úgy volt, hogy Jóskaéknál nagyon kicsi az udvar és köves, Veráéknál meg éppen semmi udvar nincs. Julikáéknál lehetett legjobban játszani. Na meg Jóska szeretett is ott lenni. Ezért miután egy nagy kővel kikalapálta a vödrét és egy kicsit kifújta haragját, elhatározta, hogy visszamegy Julikáékhoz.

Igy aztán, mikor Julika legjobban törte a fejét, nyílt az ajtó és bejött rajta Jóska meg Vera. Köszöntek Apukának és Julikának és azt mondták:

- Mi egész nap jók akarunk lenni.

Julikának egyszeriben felderült az arca.

- Apuka, kitaláltam. Én is jó akarok lenni.

- No, ha mind a hárman jók akartok lenni, akkor itt maradok és játszom veletek - mondta Apuka.

Erre aztán Tamás is kijött a házból:

- Hát, ha jók akartok lenni, akkor én visszaadom Julikának a csokoládét és játszom veletek én is.

Zsebredugott kézzel az ajtóhoz sétált. Nagyot kiáltott:

- Péter! Péter!

Biztos kitaláltátok, ki jött be a kapun. Az előbbi öntözős fiú!

- A barátom - mutatta be Tamás.

Hogy aztán öten milyen hatalmas homokvárat építettek, azt valamennyien elképzelhetitek!

Ebéd után Julika sokáig gondolkodott valamin.

- Ugye, Apu, a Tamásnak te szóltál? Meg a Péternek is? Meg Piszinek is?

De Apuka nem válaszolt semmit, csak simogatta Julika fejét.

Egy azonban tény: hiába került le este Apuka cédulája a falról, Julikáéknál eztán mindennap augusztus nulladika volt, mert mindenki csak azt akarta csinálni, amit szabad.

A SZÜNIDŐ ELSŐ NAPJA

Szép júniusvégi reggelen, nyolc óra után tíz perccel, egy kisfiú üldögélt az ágya előtti szőnyegen, és hol fájdalmas fintorokat vágott, hol úgy mosolygott, hogy a szája egyik fülétől majdnem a másikig ért.

Hogy került a kisfiú a padlóra? Mit csinál ott?

Elvesztett talán valamit és azt keresi? Akkor miért mosolyog?

Reggeli tornáját végzi? Akkor meg miért fintorog olyan fájdalmasan?

Ne is törjétek tovább a fejeteket. Majd én elmesélem.

Úgy történt, hogy öt perccel korábban még a kisfiú álláig betakarva nyugodtan aludt. Ekkor a napsugár megcsiklandozta a kisfiú orrát, az nagyot tüsszentett és felébredt. Első pillantása a faliórára esett. Nyolc óra öt perc! Ilyen késő van?! Ijedtében elfelejtette, hogy ma kezdődik a vakáció, nem kell korán kelni - és ki az ágyból! Zsupsz! - egyenesen a padlóra! Ott aztán eszébe jutott minden.

A többit már tudjátok.

Akkor ideje is talán, hogy összeismerkedjétek a kisfiúval.

Kovács Pistinek hívják, hét éves és hat hónapos. Most végezte az általános iskola második osztályát. Fényes cipőgomb szeme van, pisze orra és nagy szeplői. Egyébként jó tanuló, csak két négyese van, a többi ötös.

Most már ismeritek Pistát.

Hogy mindig ilyen szeles-e?

Hát hogy is mondjam...

Tudjátok, ő volt az, aki a múltkor tízperc elején elcserélte gyöngyháznyelű bicskáját Pongrácz puha, fehér radírjával. Aztán a radírt elcserélte két szovjet sportbélyegre, meg egy harmadik bélyegre, amelyre fönt az volt írva: Kongo, lent pedig egy pettyes állat képe látszott, ami éppen olyan, mint az Állatkertben a leopárd, csak ketrec nélkül. Igazán nagyon szép bélyegek voltak.

A bélyegekért megvett az egyik elsőstől egy üveg málnaszörpöt, amit az anyukájától kapott. A málnaszörpöt aztán elcserélte egy harmadikkal egy gyöngyháznyelű bicskáért.

Közben vége lett a szünetnek és a csereberélésnek. Amikor jobban megnézte a bicskát, a belekarcolt jelekről felismerte, hogy az tulajdonképpen az a bicska, melyet a szünet elején elcserélt Pongrácz radírjáért, amit aztán elcserélt a bélyegekért, amiket elcserélt a málnaszörpért az elsőssel, amiért visszavásárolta a harmadikostól a bicskát.

Hát ez egy kicsit hosszú történet volt. Pisti közben már meg is mosakodott, fel is öltözködött. Fürdőnadrágját is magára vette, mert uszodába készült legjobb barátjával. Igaz, hogy a barátja az Állatkertbe akart menni, megnézni a kis vízilovat és ezen sokáig vitatkoztak, de tegnap este végül a barátja kezét adott, hogy ő is jön az uszodába.

Öltözködés után gondosan megfésülködött, sietve bekapta reggelijét és már rohant is a barátjához. Hogy is ne sietett volna! Csak nem fogják az első szünnapot elheverészni?

Annyira igyekezett, hogy még az utcakereszteződésnél is csak akkor nézett körül, amikor átért az úttest másik oldalára. Meg is fenyegette ujjával a rendőr.

Mint a bomba, robbant be az ajtón:

- Előre!

A köszönést, sajnos, csak a barátja anyukája fogadta, mert a barátja még aludt, még hozzá hasrafordulva. Fejét belefúrta párnájába, talán hogy a nagy világosság ne zavarja.

De mikor Pisti lerántotta róla a takarót, egyszerre megfordult. No, most már láthatjuk az arcát is.

Hiszen ez Pongrácz! Emlékeztek még: akivel Pisti elcserélte a bicskát!

Szeme éppúgy fénylik, mint Pistié, de inkább a lencsibabáékéhez hasonlít, mint cipőgombhoz. Az orra nem pisze, hanem fitos, szeplői kisebbek mint a Pistié, viszont sokkal sűrűbbek. Péternek hívják, Pisti szerint az osztály második legjobb bokszoja. A legjobb ugyanis ő, Pisti. Ezen sokat vitatkoznak, mert Péter sehogy sem akarja elismerni, hogy gyengébben bokszol Pistinél. Birkózásban viszont vitathatatlanul Péter az erősebb. Erről mindjárt meg is győződhetek.

Péter ugyanis alig nyitotta ki a szemét, máris derékon kapta Pistit és bevágta az ágyba. Még köszönni is elfelejtett.

Egyrészt ugyanis bosszút kellett állnia a gyengédtelen ébresztéséért, másrészt meg birkózni jó, különösen vetetlen ágyon.

Pisti aztán hiába is igyekezett felülkerekedni. Pedig anyuka, sőt Marika, Péter nővére is Pistit biztatta. Azt mondták, az érdemi meg a győzelmet is, aki korábban kel fel. Én is ott voltam, én is Pistit biztattam, de hiába, csak Péter győzött.

Aztán Marika elment a barátnőjéhez, mert ők is kellemesen akarták eltölteni vakációjuk első napját, anyuka meg kiment a konyhába. Péter öltözködni kezdett.

- Buta - mondta Pisti - miért nem veszel fürdőnadrágot?

- Azért, mert nem uszodába megyünk, hanem az Állatkertbe.

- Látod, milyen vagy! - képedt el Pisti. - Megígérted, hogy jössz az uszodába! Kezedet is adtad!

- Nem is igaz. A kézfogás nem érvényes, mert csaltál. És mert csaltál, most már semmiképpen sem megyek uszodába.

Pisti mérges lett. Ki látott már ilyen barátot!

Először is tegnapig maga Péter javasolta, hogy uszodába menjenek. Csak tegnap lett ennyire sürgős az Állatkert, mikor apjától hallotta, hogy kis víziló született.

Másodszor meg: igaz, hogy mikor tegnap emiatt veszekedtek, Péter csak békülésből adott neki kezet, de ő akkor mindjárt elkiáltotta magát. - Kezet adtál, hogy uszodába megyünk! - A kézfogás pedig kézfogás, nem lehet visszavonni.

Igy hát kijelentette, hogy ő már felvette a fürdőnadrágot és Péter nélkül is elmegy az uszodába.

- Tudod mit? - mondta erre Péter - megkérem az igazgatót, engedjen megfürödni a vízilovak medencéjében.

Nem meglepő, hogy Pisti erre azt javasolta, majd ő beszél az igazgatóval, ő kéri meg, engedje velük a kis vízilovat uszodába. Le is fogják fényképezni, amint Péter arcát nyalogatja.

Csak azért nem vesztek össze, mert Péter azt indítványozta, bízzák a sorsra a döntést.

Elhatározták, hogy feldobnak egy húszfillérest. Az egyik azt mondja fej, a másik azt mondja, írás. Amelyik eltalálja, melyik oldalára esett a húszfilléres, annak lesz igaza.

- Én azt mondom, fej - jelentette ki Péter.

Csak hogy Pistinek is az volt a meggyőződése, hogy a fej lesz felül és amellet kardoskodott, hogy Péter válassza az írást.

Addig veszekedtek, míg Pisti azt nem ajánlotta, bízzák a sorsra a döntést. Törjenek ketté egy gyufaszálat, dugják vissza a skatulyába és amelyik a rövidebbet húzza, az mondja azt, hogy fej.

Megegyeztek. Péter húzta a rövidebbet.

- Gyáva - mondta erre.

- Miért volnék én gyáva?

- Mert ha én lennék a gyöngébb, nem te, én nem sorshúzást ajánlottam volna, hanem bokszmérkőzést. Sorsot csak a gyávák húznak.

Több se kellett Pistinek. Egyszerre feltúrta az inge ujját.

Persze nem verekedtek, hanem bokszmérkőzést vívtak. Megállapodtak a szabályokban. Kötésen alul nem ér az ütés és ha valamelyik elesik, a másik kilencig számol.

Péter betörte Pisti orrát. Pisti viszont szemén ütötte Pétert.

A nagy csatazajra bejött Péter anyukája.

- Már megint verekedtek! - mondta nagyon mérgesen. - Ti haszontalanok!

- Anyu, benned nincs semmi sportszellem! Mi most nem verekszünk, hanem bokszmeccset vívunk az igazságért!

Úgy látszik, azért Péter anyukájába mégis szorult valami sportszerűség, mert nem veszekedett tovább, hanem tárgyilagosan csak ennyit kérdezett:

- És mit akartok eldönteni?

- Hogy melyikünk válasszon fejet, melyikünk írást.

- És miért kell e között választani?

- Hogy eldöntsük, uszodába menjünk-e, vagy Állatkertbe.

- Ilyenkor? - nevetett anyu. - Hiszen már egy óra van! Ebédelni jöhettek, nem pedig szórakozni.

Pisti és Péter ijedten nézett egymásra. Így elveszekedték az időt? Lehetetlen!

- Tévedni tetszik! - mondta Pisti.

Sajnos, az óra tényleg egyet mutatott. Míg lemosták arcukról a bokszmérkőzés nyomait, Marika is hazajött.

Megcsókolta anyukát.

- Jaj de jól mulattunk! - lelkesedett. - Először a Széchenyi-fürdőben voltunk, aztán átmentünk az Állatkertbe és megnéztük a kis vízilovat. Milyen édes!

-&-

